

Nr 69

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa avtal med Göteborgs stad berörande Göteborgs universitet, m. m.; given Stockholms slott den 11 mars 1960.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Ragnar Edenman

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås, att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att godkänna dels tre preliminära avtal och en preliminär överenskommelse, vilka ingåtts mellan 1958 års statliga förhandlingskommission i Göteborg, å ena sidan, och delegerade för Göteborgs stad, å andra sidan, dels ett preliminärt avtal, som ingåtts mellan nämnda förhandlingskommission och styrelsen för Föreningen för Bistånd åt Vanföra i Göteborg, å ena sidan, och delegerade för Göteborgs stad, å andra sidan. Genom avtalsförslagen och förslaget till överenskommelse regleras följande spörsmål, nämligen fortsatt upplåtelse av Göteborgs stads sjukhus för medicinsk undervisning och forskning, överlåtelse av viss mark från Göteborgs stad till staten, tillämpning i vissa delar av 1948 års avtal angående anordnande av en medicinsk högskola i Göteborg, m. m., Göteborgs stads övertagande av förutnämnda förenings ortopediska klinik samt statens övertagande av Göteborgs stadsbibliotek.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 11 mars 1960.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Edenman, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *vissa avtal med Göteborgs stad berörande Göteborgs universitet, m. m.* och anför därvid följande.

I. Inledning

Efter bemyndigande av Kungl. Maj:t den 7 mars 1958 tillkallade chefen för ecklesiastikdepartementet sakkunniga med uppdrag att på statens vägnar upptaga förhandlingar med Göteborgs stad och andra vederbörande angående bland annat *dels* nytt avtal rörande den medicinska undervisningen i Göteborg, *dels* ifrågasatt övertagande från Göteborgs stads sida av vanförestaltens i Göteborg ortopediska klinik och därmed sammanhängande frågor, *dels* statsbidrag till bestridande av merkostnader för nybyggnad för Göteborgs stadsbibliotek samt statens förhållande till stadsbiblioteket, *dels ock* medicinska fakultetens biblioteks framtida ställning och därmed sammanhängande frågor.

Såsom resultat av de förhandlingar, som de sakkunniga fört med delegerade från Göteborgs stad, har de sakkunniga — vilka antagit namnet »1958 års statliga förhandlingskommission i Göteborg»¹ — med skrivelse den 19 januari 1960 framlagt förslag till avtal i följande hänseenden, nämligen angående

- 1) fortsatt upplåtelse av Göteborgs stads sjukhus för medicinsk undervisning och forskning;
- 2) överlåtelse av viss mark från Göteborgs stad till staten;
- 3) tillämpningen i vissa delar av 1948 års avtal angående anordnande av en medicinsk högskola i Göteborg, m. m.;

¹ Såsom ledamöter i förhandlingskommissionen har ingått bankinspektören K. E. Wulff, tillika ordförande, professorn B. E. Ingelmark samt expeditionschefen i inrikesdepartementet A. V. L. Rydbeck.

- 4) Göteborgs stads övertagande av Föreningens för Bistånd åt Vanföra i Göteborg ortopediska klinik; samt
- 5) statens övertagande av Göteborgs stadsbibliotek.

De tre förstnämnda avtalen har träffats mellan kommissionen, å ena sidan, och av Göteborgs stad för ändamålet särskilt utsedda delegerade (sjukhusdelegerade), å andra sidan. Avtalet om den ortopediska kliniken har träffats mellan kommissionen och styrelsen för Föreningen för Bistånd åt Vanföra i Göteborg, å ena sidan, och sjukhusdelegerade, å andra sidan. Avtalet angående Göteborgs stadsbibliotek, slutligen, har ingåtts mellan kommissionen, å ena sidan, samt av Göteborgs stad för detta ändamål särskilt utsedda delegerade (biblioteksdelegerade), å andra sidan.

Förhandlingarna mellan kommissionen och stadens bägge delegationer har slutförts i ett sammanhang och de därvid träffade avtalen utgör enligt vad kommissionen uppgivit ett sammanhängande helt. Detta innebär, att parterna som förutsättning för giltigheten av vart och ett av de preliminära avtalen uppställt det villkoret, att samtliga ifrågavarande avtal godkännes.

Över de sålunda framlagda avtalsförslagen har utlåtanden avgivits av statskontoret, riksräkenskapsverket, medicinalstyrelsen, byggnadsstyrelsen, kanslern för rikets universitet, justitiekanslersämbetet, riksbibliotekarien samt länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län.

Jag övergår nu till att under särskilda avsnitt lämna en redogörelse för förhandlingskommissionens utredning och förslag samt de däröver avgivna utlåtandena, varefter jag kommer att tillkännagiva min egen ståndpunkt till föreliggande frågor.

II. Förhandlingskommissionens förslag

1. Avtal angående fortsatt upplåtelse av Göteborgs stads sjukhus för medicinsk undervisning och forskning

Enligt 1948 års avtal angående anordnande av en medicinsk högskola i Göteborg (se prop. 1948: 221, s. 52—58) gäller följande regler beträffande den kliniska undervisningen vid stadens sjukhus.

Byggnads- och utrustningsbidrag. På staten ankommer att bestrida halva anläggningskostnaden för vissa för den kliniska undervisningen erforderliga lokaler (föreläsnings- och kurssalar, laboratorier m. m.). Staten lämnar vidare bidrag med 50 procent till anskaffning av möbler, armatur och liknande utrustning till förenämnda lokaler. Staten skall slutligen bestrida kostnaden för materiel till undervisning och forskning.

Driftbidrag. Staten skall såsom bidrag till driften av för undervisningsändamål upplåtna sjukhus årligen erlægga 10 procent av den del av driftkostnaden vid respektive sjukhus, som efter antalet vård dagar belöper

på för undervisningen disponerade vårdplatser. För vissa i avtalet angivna vårdplatser utgår icke något driftbidrag. Den till grund för driftbidragets beräkning liggande kostnaden per vård dag får icke överstiga medeldagkostnaden för samma år vid undervisningssjukhusen. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 8 oktober 1954 skall med begreppet undervisningssjukhus förstås karolinska sjukhuset, serafimerlasarettet, akademiska sjukhuset i Uppsala, Göteborgs stads för undervisningsändamål upplåtna sjukvårdsinrättningar, Malmö allmänna sjukhus och Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund, varjämte föreskrivits, att vid beräkningen av medeldagkostnaden vid dessa sjukhus skall upptagas för Göteborgs stads för undervisningsändamål upplåtna sjukvårdsinrättningar, Malmö allmänna sjukhus och Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund medeldagkostnaden för det ifrågasvarande kalenderåret samt för karolinska sjukhuset, serafimerlasarettet och akademiska sjukhuset i Uppsala medeldagkostnaden för det budgetår, som utgått under nyssnämnda kalenderår. — Staden har att bidra med $\frac{1}{3}$ av statens avlönings- och semesterkostnader för kliniska amanuenser.

En i propositionen 1957: 104, s. 47—50, redovisad tilläggsöverenskommelse av år 1951 innebar i princip den ändringen beträffande byggnadsbidrag, att staten skulle lämna bidrag med 100 procent till vissa utrymmen i Sahlgrenska sjukhusets centralkomplex av samma karaktär som lokaler därstädes, för vilka 1948 års avtal medgiver endast 50 procent. Senare träffade avtal om uppförande av andra lokaler vid stadens sjukhus än dem, som avses i 1948 års avtal eller 1951 års tilläggsöverenskommelse, synes helt ha baserats på den s. k. identifikationsmetoden, d. v. s. parterna har fördelat byggnadskostnaderna efter utnyttjandegraden.

Göteborgs stad uppsade 1948 års avtal den 29 juni 1957. Då uppsägningstiden enligt avtalet är två år, skulle detsamma ha upphört att gälla den 29 juni 1959. Redan tidigt under hösten 1958 stod det dock klart för kommissionen och stadens delegerade, att nytt avtal om den medicinska undervisningen i Göteborg icke skulle hinna träffas i så god tid, att avtalet, som borde underställas riksdagen, kunde träda i kraft redan den 30 juni 1959. På grund härav enades parterna om att statens och stadens samverkan i avseende å den medicinska undervisningen i Göteborg under tiden den 30 juni 1959—den 30 juni 1960 skulle regleras jämlikt bestämmelserna i 1948 års avtal och därtill hörande kompletterings- och ändringsavtal. I samband härmed uppläts vissa ytterligare kliniker för klinisk undervisning. Detta interimistiska avtal anmälades i 1959 års statsverksproposition (XI ht, p. 72) och godkändes av riksdagen.

Stadens uppsägning av 1948 års avtal motiverades bland annat med att intagningen av studerande ökat högst betydligt jämfört med tidigare beräkningar, att de om- och tillbyggnader, som planerades vid avtalets ingående, under hand väsentligt utvidgats, vilket medfört högre byggnadskostnader och ökade kostnader för utrustning, att staden, såvitt gällde bidrag till byggnader och utrustning vid stadens undervisningssjukhus, syntes missgynnad vid jämförelse med andra huvudmän för kommunala under-

visningssjukhus och att därför riktlinjer borde uppdragas för fördelningen av byggnads- och utrustningskostnaderna beträffande sådana anläggningar, som tillkommit eller beräknades tillkomma utanför ramen av 1948 års avtal, att utgående driftbidrag numera icke täckte av undervisningen och forskningen föranledd merkostnad för driften, samt att något rimligt skäl icke längre kunde åberopas för att staden utan driftbidrag skulle upplåta vissa i 1948 års avtal angivna vårdplatser.

Kommissionen har funnit de av staden anförda skälen för en höjning av statens bidrag i viss mån beaktansvärda. Det kan sålunda icke bestridas, att den medicinska utbildningsreformen enligt propositionen 1954: 212 och det ökade intaget av medicine studerande enligt propositionen 1957: 91 medfört ett mer intensivt ianspråktagande av stadens sjukhus. Å andra sidan har kommissionen pekat på omständigheter, som enligt dess mening talar för en viss restriktivitet från statens sida vid prövningen av de framställda anspråken. Främst har kommissionen sålunda hänvisat till de uppenbara fördelar från såväl sjukvårds- som utbildningssynpunkt, som en samverkan mellan stat och kommun i förevarande fall innebär även för kommunen. Vidare har kommissionen funnit, att de förutsättningar, under vilka denna samverkan en gång inletts, fortfarande bör tillmätas viss betydelse. De ekonomiska villkor, som staden då betingat sig för sin medverkan, måste nämligen antagas ha spelat en betydande roll vid statens ställningstagande till frågan om förläggande av en medicinsk högskola till Göteborg. Det kan därför med fog från statens sida hävdas, att den fortsatta samverkan borde ske på villkor, som icke i alltför hög grad skilde sig från de ursprungliga. Den höjning av det årliga driftbidraget, som det nya avtalet kommer att medföra, låter sig väsentligen förklaras av förenämnda reformers inverkan på avtalet. Enligt kommissionen torde därmed sammanhänga en utgiftstegring för staten om drygt två miljoner kronor, beräknat efter 1960 års dagkostnad och jämfört med förhållandena för 1958.

Kommissionens förslag till avtal har följande lydelse.

»Under förbehåll av å ena sidan Kungl. Maj:ts och å andra sidan Göteborgs stadsfullmäktiges godkännande har 1958 års statliga förhandlingskommission i Göteborg och för Göteborgs stad särskilt utsedda förhandlingsdelegerade träffat följande avtal.

Avtal

mellan Kungl. Maj:t och kronan, nedan kallad staten, och Göteborgs stad, nedan kallad staden, angående fortsatt upplåtelse av stadens sjukhus för medicinsk undervisning och forskning.

1 §.

Staden upplåter för klinisk (praktisk) undervisning av medicine studerande samt forskning följande kliniker, avdelningar m. m.:

A. *Sahlgrenska sjukhuset:*

medicinska klinikerna I, II och III
 allergologiska kliniken
 kirurgiska klinikerna I och II
 extremitetskirurgiska kliniken
 neurokirurgiska kliniken
 thoraxkirurgiska kliniken
 plastikkirurgiska kliniken
 ögonkliniken
 öronkliniken
 neurologiska kliniken.
 psykiatriska kliniken
 kvinnokliniken I
 hudkliniken
 centralanstalten för radioterapi (jubileumskliniken) samt
 — efter den 1 januari 1961 —
 ortopediska kliniken

B. *Göteborgs barnsjukhus:*

medicinska kliniken
 kirurgiska kliniken (två vårdavdelningar)
 barnpsykiatriska kliniken

C. *Renströmska sjukhuset:*

samtliga till lungkliniken hörande avdelningar

D. *Göteborgs epidemisjukhus:*

samtliga avdelningar för epidemiologiska fall

E. *Vasa sjukhus:*

för undervisning under det propedeutiska året erforderligt kliniskt material ställes till förfogande vid en av sjukhusets kliniker

F. *Lillhagens sjukhus:*

för undervisningen i psykiatri erforderligt kliniskt material ställes till förfogande vid en av sjukhusets kliniker.

Upplåtelsen avser såväl vårdavdelningar som inom klinikerna befintliga eller till desamma hörande mottagnings- och isoleringsavdelningar, föreläsningssalar, laboratorier, röntgen- och operationsavdelningar, polikliniker, avdelningar för fysikalisk terapi m. m., ävensom sådana gemensamma anläggningar som röntgendiagnostiska klinikerna, kliniskt-kemiska centrallaboratoriet, kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet, kliniskt-neurofysiologiska laboratoriet m. fl. Upplåtelsen omfattar även andra anläggningar av liknande slag, som kan tillkomma under avtalsperioden.

2 §.

Staden är skyldig att anordna och utrusta jämväl lokaler, som erfordras enbart för undervisning och forskning.

Det åligger vidare staden att tillgodose undervisningens och forskningens behov av vatten, värme, elektrisk kraft, gas, tryckluft, vacuum, syrgas,

destillerat vatten samt steril koksalt- och glykoslösning, att ombesörja autoklivering och de upplåtna lokalernas städning, att i övrigt lämna den service, som är nödvändig för lokalernas ändamålsenliga utnyttjande, ävensom att tillhandahålla behövliga förbrukningsartiklar utom demonstrationsutensilier och sådant material, som erfordras för djurförsök och särskilda forskningsprojekt.

Stadens åligganden enligt första stycket skall icke omfatta Vasa och Lillhagens sjukhus, ej heller barnpsykiatriska kliniken, och skall, såvitt gäller utrustning för forskningens behov, avse endast sådan, som är att hänföra till vedertagen grundutrustning.

3 §.

1. För byggnad eller byggnadsdel, som efter den 30 juni 1960 tillkommer vid Sahlgrenska sjukhuset och som tages i anspråk för undervisnings- och forskningsändamål, skall staten erlægga byggnadsbidrag med 25 procent av stadens verkliga totalkostnader för anläggningens färdigställande. Sådant bidrag skall jämväl utgå för ombyggnads-, ändrings- och förbättringsarbeten å byggnad eller byggnadsdel vid sjukhuset, vilken användes för undervisnings- och forskningsändamål, i den mån arbetena ej är att hänföra till årligt underhåll.

2. För utrustning, som efter den 30 juni 1960 anskaffas till för undervisning och forskning upplåtta kliniker, avdelningar m. m. och ej avser ersättande av kasserad utrustning, skall staten erlægga utrustningsbidrag med 25 procent av stadens verkliga kostnader. Dylikt bidrag skall dock icke utgå för utrustning till *Vasa* och *Lillhagens sjukhus*, ej heller för utrustning till *barnpsykiatriska kliniken*.

3. Ovannämnda byggnads- och utrustningsbidrag skall även utgå för gemensam anläggning, som betjänar förutom annan institution klinik, avdelning m. m. vid Sahlgrenska sjukhuset, där undervisning och forskning bedrivs, men därvid beräknas på endast den del av kostnaderna, som med hänsyn till utnyttjandegraden kan anses skäligen belöpa på kliniken etc.

4. Byggnads- och utrustningsbidrag enligt detta avtal skall icke utgå för kostnad, som täckes av i annan ordning utgående statsbidrag.

5. Staten tillhandahåller staden ovan omfördälda bidrag under byggnads- respektive anskaffningstiden i ungefärlig proportion till stadens egna utlägg.

6. Om detta avtal upphör att gälla till följd av uppsägning från någondera sidan, är staden skyldig att till staten återbetala så stor del av de uppburna bidragen, som må återstå, sedan de minskats med $\frac{1}{30}$ beträffande byggnad och $\frac{1}{10}$ beträffande utrustning för varje helt år, som förflutit från det stadens anhållan om bidragets utbetalande inkom till vederbörande statliga myndighet.

4 §.

Professor eller laborator (motsvarande), som tillika är överläkare (motsvarande), ävensom klinisk lärare (Ae 24), som tillika är biträdande överläkare, tillsättes, avlönas och pensioneras av staten, dock att staden bestriker kostnaden för särskilda överläkararvoden och de tilläggsförmåner, som eljest må utgå för här ifrågavarande lärares medverkan i sjukvården.

Klinisk amanuens tillsättes och avlönas av staten, som dock är berättigad till bidrag av staden med en tredjedel av såväl löne- och semesterkostnaden som — därest framdeles pensionsrätt tillerkännes dylik befattnings-

havare — pensionskostnaden, den senare beräknad till 15 procent av löne-kostnaden.

Personal, som är anställd uteslutande för undervisnings- eller forsknings-ändamål, tillsättes, avlönas och pensioneras av staten.

I övrigt behövlig personal tillsättes, avlönas och pensioneras av staden.

5 §.

Såsom bidrag till stadens kostnader för driften av de för undervisning och forskning upplåtta klinikerna, avdelningarna m. m. skall staten årligen erlægga 10 procent av den del av driftkostnaderna vid respektive sjukhus, som efter antalet vård dagar belöper på de för undervisning och forskning upplåtta vårdplatserna.

Beträffande Göteborgs epidemisjukhus skall driftbidraget beräknas endast efter antalet vård dagar för epidemiologiska fall.

Driftbidrag skall icke utgå för vårdplatserna vid *Vasa* och *Lillhagens sjukhus*, ej heller för vårdplatserna å *barnpsykiatriska kliniken*. Därest de vårdplatser, för vilka driftbidrag icke skall utgå, under avtalsperioden tages i anspråk för undervisning och forskning i avsevärt större omfattning än som förutsatts vid avtalets ingående, skall frågan om driftbidrag i denna del på stadens begäran omprövas.

6 §.

Vid fastställande av det statliga driftbidraget enligt 5 § skall följande iakttagas.

I driftkostnaderna må icke inräknas:

avlöningar, arvoden och andra förmåner, som staden erlägger till i 4 § första och andra styckena omförmäld personal;

utgifter för inventariers komplettering, i den mån ersättning utgår i form av utrustningsbidrag enligt 3 §;

amorteringar och räntor;

kostnader, som täckes av i annan ordning utgående statsbidrag.

Pensionskostnaderna må upptagas till ett belopp motsvarande 15 procent av den avlöningssumma, som ingår i de driftkostnader, å vilka bidrag må beräknas.

Sedan driftkostnaderna beräknats med tillämpning av vad ovan sagts, skall summan fördelas på antalet vård dagar vid respektive sjukhus. Den sålunda erhållna kostnaden per vård dag (dagkostnaden) lägges till grund för beräkningen av statens bidrag under iakttagande av att dagkostnaden icke må överstiga medeldagkostnaden för samma år vid rikets undervisningssjukhus, förhöjd med tio procent.

Om pensionskostnader icke kunnat beaktas vid beräkandet av medeldagkostnaden vid undervisningssjukhusen, skall vid jämförelse enligt ovan stadens pensionskostnader först frånräknas. Den därefter erhållna relationen mellan medeldagkostnaden för undervisningssjukhusen och stadens dagkostnad skall anses gälla även för pensionskostnaderna.

7 §.

Sedan definitiva planer för en av staden driven fullgod ortopedisk klinik godkänts av såväl staden som staten, skall staten närmast därefter följande 1 juli såsom byggnads- och utrustningsbidrag till staden utbetala ett belopp av 375 000 kronor, motsvarande 25 procent av den köpeskilling, som staden enligt avtal denna dag har att erlægga till Föreningen för Bistånd åt Van-

föra i Göteborg för förvärv av föreningens byggnad för ortopedisk vård jämte inventarier. Därest kostnaderna för klinikens anordnande överstiger sagda köpeskilling, skall staten bidraga till överskjutande del i den ordning, som fastställts i 3 §.

8 §.

Staten erhåller icke någon del i äganderätt till mark, byggnader eller utrustning genom att lämna byggnads- och utrustningsbidrag enligt detta avtal.

9 §.

Förslag till ny-, till- eller ombyggnadsarbeten, ävensom ändrings- eller förbättringsarbeten, såvitt angår för undervisning och forskning upplåtna kliniker, avdelningar m. m., skall upprättas av stadens sjukvårdsstyrelse i samråd med vederbörande akademiska myndigheter vid Göteborgs universitet. Ritningar för ifrågavarande ändamål skall godkännas i den ordning Kungl. Maj:t bestämmer.

Motsvarande förfarande skall tillämpas beträffande förslag till anskaffning av utrustning, för vilken staden enligt 3 § erhåller bidrag med 25 procent av kostnaden.

10 §.

Staden skall vara skyldig att tillhandahålla Kungl. Maj:t eller myndighet, som Kungl. Maj:t bestämmer, de räkenskaper och handlingar, som erfordras för beräkning av statens bidrag till staden.

11 §.

Detta avtal berör ej den rätt staden enligt eljest gällande bestämmelser må äga att erhålla statsbidrag till uppförande och drift av i avtalet omnämnda sjukhus.

12 §.

Innan befattning, som avses i 4 § första stycket, tillsättes, äger stadens sjukvårdsstyrelse rätt att avgiva yttrande rörande de å förslag uppförda sökandenas lämplighet som överläkare (motsvarande). Tillfälle till yttrande skall beredas sjukvårdsstyrelsen även då fråga är om kallelse till befattning. Erforderliga föreskrifter rörande tillsättningsförfarandet meddelas av Kungl. Maj:t.

13 §.

Befattningshavare, som avses i 4 § första stycket, intager i egenskap av överläkare eller biträdande överläkare vid stadens sjukhus, i den mån ej annorlunda stadgas, samma ställning till stadens sjukvårdsstyrelse som andra överläkare respektive biträdande överläkare vid dessa sjukhus.

Personal och studerande vid Göteborgs universitets medicinska fakultet skall vara pliktiga att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som sjukvårdsstyrelsen meddelar för verksamheten vid stadens sjukhus.

Sjukvårdsstyrelsen må icke meddela föreskrifter för verksamheten vid här avsedda sjukhus, vilka strider mot av Kungl. Maj:t eller kanslern för rikets universitet för undervisning och forskning meddelade bestämmelser.

Innan sjukvårdsstyrelsen meddelar föreskrifter för verksamheten vid stadens sjukhus, vilka berör undervisningen och forskningen, skall medicinska fakulteten beredas tillfälle att yttra sig.

Innan medicinska fakulteten meddelar bestämmelser för undervisningen och forskningen, vilka berör sjukvården vid stadens sjukhus, skall sjukvårdsstyrelsen beredas tillfälle att yttra sig.

14 §.

Medicinska fakulteten skall utse två personer, vilka beträffande alla ärenden, som sammanhänger med fakultetens verksamhet, äger deltaga i stadens sjukvårdsstyrelsens överläggningar men icke i dess beslut samt att få sin mening antecknad till protokollet.

Föredragningslista skall såvitt möjligt i god tid före varje sammanträde med sjukvårdsstyrelsen tillställas nämnda personer.

15 §.

Staden förklarar sig villig att, i den mån så framdeles av staten påkallas, efter härom särskilt träffad överenskommelse och på i tillämpliga delar enahanda villkor, som i detta avtal bestämts, för undervisning och forskning upplåta även andra nu befintliga eller nytillkommande kliniker, avdelningar m. m. vid stadens sjukhus. Staden är vidare beredd att vid utbyggnad av sitt sjukhusväsende beakta jämväl undervisningens och forskningens behov.

16 §.

Uppkommande meningsskiljaktigheter rörande beräkning enligt detta avtal av statens bidrag till staden skall avgöras genom skiljedom enligt lag (lagen om skiljemän).

17 §.

Detta avtal skall gälla för en tid av tio år, räknat från och med den 1 juli 1960. Sker icke uppsägning från någondera sidan minst två år före avtals- tidens utgång, skall avtalet anses förlängt på ytterligare tio år.

Bestämmelsen angående uppsägning och förlängning skall därefter äga tillämpning allt framgent.

Utan hinder av vad i första stycket sagts skall vad parterna enligt 6 § tredje stycket överenskommit i fråga om pensionskostnadernas förhållande till avlöningssumman vid beräkning av de bidragsgrundande driftutgifterna kunna uppsägas redan efter den 30 juni 1962, och skall överenskommelsen därvid upphöra att gälla ett år efter uppsägningdagen. Vad nu sagts skall gälla även den i 4 § andra stycket angivna beräkningsgrunden för eventuell pensionskostnad för klinisk amanuens.

18 §.

Om byggnad, rörande vars uppförande staten och staden före denna dag träffat särskild överenskommelse, icke skulle vara färdigställd före den 1 juli 1960, skall den särskilda överenskommelsen ändock tillämpas å ifrågasvarande byggnad. Innehåller dylik överenskommelse icke bestämmelse om utrustningskostnadernas fördelning, skall den regeln gälla, att staten svarar för kostnaderna för utrustning av särskilt för undervisning och forskning upplåtna lokaler och staden för övriga utrustningskostnader.

Detta avtal är upprättat i två lika lydande exemplar, varav parterna tagit ett vardera.

Göteborg den 9 december 1959.

För kommissionen
K. Wulff

För stadens förhandlingsdelegerade
Thure Höglund»

Kommissionen har lämnat i huvudsak följande kommentarer till avtalsförslaget.

De kliniker, som enligt avtalet upplåtes för klinisk undervisning och forskning, finnes uppräknade i 1 §. Jämfört med 1948 års avtal har åtskilliga kliniker tillkommit. Redan i det interimistiska avtalet för 1959—60 har utökning skett med medicinska kliniken III, extremitetskirurgiska kliniken, thoraxkirurgiska kliniken och plastikkirurgiska kliniken, allt å Sahlgrenska sjukhuset, samt kirurgiska kliniken (två vårdavdelningar) och barnpsykiatriska kliniken vid Göteborgs barnsjukhus. Därutöver har nu tillkommit allergologiska kliniken och hudkliniken vid Sahlgrenska sjukhuset (den senare ersätter Holtermanska sjukhuset i 1948 års avtal) samt Lillhagens sjukhus. Vidare upplåtes i avtalet ortopediska kliniken för undervisning från och med den 1 januari 1961, då staden övertager vanförestaltens ortopediska klinik. 1948 års avtal innehåller en bestämmelse om att ortopedisk klinik, efter sjukhusets tillbyggnad, skall upplåtas för undervisning, men vid avtalets ingående avsågs en ortopedisk-extremitetskirurgisk klinik inom Sahlgrenska sjukhusets område, vilken sedermera har anordnats som en rent extremitetskirurgisk klinik.

I 1 § tillförsäkras staten rätt att för klinisk undervisning och forskning utnyttja de egentliga sjukvårdsanläggningarna jämte gemensamma anläggningar inklusive föreläsningssalar. Genom 2 § tillförbindes staden att anordna jämväl lokaler, som erfordras enbart för undervisning och forskning vid de kliniker m. m., som upplåtits enligt 1 §. Sådan skyldighet skall dock icke föreligga för staden beträffande Vasa och Lillhagens sjukhus samt barnpsykiatriska kliniken. Vid dessa sjukvårdsinrättningar torde undervisningen och forskningen icke för närvarande kräva några särskilda anordningar.

Enligt 2 § är staden också skyldig att utrusta de lokaler, som särskilt anordnas för undervisning och forskning. För tillgodoseende av forskningens behov begränsar sig dock denna skyldighet till sådan utrustning, som är att hänföra till vedertagen grundutrustning. Staden behöver således icke anskaffa speciell apparatur, som avses för särskilda forskningsprojekt. Vägledande för gränsdragningen mellan dessa båda kategorier forskningsutrustning bör vara de normer, som hittills tillämpats av statens medicinska forskningsråd vid utdelning av forskningsanslag samt av statliga utrustningskommittéer vid äskanden av anslag till de medicinska fakulteterna och högskolorna.

Andra stycket i 2 § innebär, att staden skall svara för värme, vatten, städning och annan dylik service, som behöves för att ändamålsenligt bedriva undervisning och forskning inom de kliniker m. m., som upplåtits enligt 1 §. Skyldigheten gäller även sådan undervisning eller forskning, som bedrivs i lokal, vilken enligt första stycket i 2 § särskilt anordnats för ändamålet. I princip skall staden vidare tillhandahålla för undervisning och forskning behövliga förbrukningsartiklar med undantag för demonstrationsutensilier och sådant material, som erfordras för djurförsök och särskilda forskningsprojekt.

Det träffade avtalet om upplåtelse av stadens sjukhus för undervisning och forskning medför även skyldighet för staden att kostnadsfritt ställa exempelvis erforderliga expeditiosrum till förfogande för kliniska lärare och amanuenser samt statligt anställd kontorspersonal, i den mån så kan ske utan uppenbar olägenhet för staden. Det förutsättes sålunda, att staden

vid dispositionen av befintliga lokaler för sjukvård, undervisning och forskning gör en sådan avvägning mellan de olika intressena, att rimliga anspråk från undervisningens och forskningens företrädare blir tillgodosedda. Uppenbar olägenhet för staden skall anses föreligga, om staden genom att upplåta lokaler för undervisning och forskning åsamkas kostnader för uppförande av nya sjukhusbyggnader eller eljest för anskaffande av nya lokaler för sjukvårdsändamål.

Såsom vederlag för stadens åtaganden enligt 1 och 2 §§ skall staden äga rätt till bidrag av staten i enlighet med bestämmelserna i 3—6 §§. I avtalets 3 § finnes bestämmelser angående byggnads- och utrustningsbidrag. Motsvarande bestämmelser i 1948 års avtal jämte därtill hörande tilläggsöverenskommelse har staden ansett mycket otillfredsställande. Enligt nu föreliggande avtal skall byggnadskostnaderna vid uppförande av undervisningskliniker fördelas mellan staten och staden efter procentandelssystem. För byggnad eller byggnadsdel, som efter den 30 juni 1960 tillkommer vid Sahlgrenska sjukhuset och som tages i anspråk för undervisnings- och forskningsändamål, skall staten erlägga byggnadsbidrag med 25 procent av stadens verkliga totalkostnader för anläggningens färdigställande. Denna procentandel finnes redan i statens avtal om medicinsk undervisning med Stockholms stad — Sabbatsbergsavtalet — och med Malmö stad. Bidrag skall utgå även för kommande nybyggnad för Göteborgs barnsjukhus, som enligt nuvarande planer skall förläggas inom eller i anslutning till Sahlgrenska sjukhusets område. Bidrag skall slutligen utgå för ombyggnads-, ändrings- och förbättringsarbeten vid sjukhuset, i den mån arbetena ej är att hänföra till årligt underhåll.

Till de lokaler, som parterna bedömt skola komma till stånd med 25 procents statligt bidrag under avtalstiden, hör bland annat laboratorielokaler för undervisning och forskning. Härvid har från stadens sida förutsatts, att tidigare diskuterade planer på ett laboratoriecentrum, huvudsakligen avsett för undervisnings- och forskningsändamål och med en anläggningskostnad av cirka 10 miljoner kronor, icke kommer att realiseras, utan att i stället för angivna ändamål erforderliga laboratorielokaler, med en sammanlagd anläggningskostnad i dagens läge av cirka 4 miljoner kronor, infogas i planerad tillbyggnad av Sahlgrenska sjukhusets centralkomplex.

Även beträffande utrustning skall staten bidraga med 25 procent av stadens verkliga kostnader. Bidrag skall dock icke utgå för utrustning till Vasa och Lillhagens sjukhus, ej heller till barnpsykiatriska kliniken. Bidrag med 25 procent skall utgå även för sådan utrustning, som anskaffas utan samband med byggnadsarbete och som inte avser ersättande av kasserad utrustning. För ersättningsanskaffning erhåller staden driftbidrag med 10 procent enligt 5 §.

I 4—6 §§ regleras fördelningen av driftkostnaderna, i stort sett enligt samma principer som i 1948 års avtal. Det statliga driftbidraget har — liksom i gällande avtal för Göteborg och för övriga huvudmän för kommunala undervisningssjukhus — bestämts till 10 procent. Vissa undersökningar har av kommissionen verkställts i syfte att skapa ett tillförlitligt sifferunderlag för bestämning av merkostnaderna vid ett sjukhus till följd av att det tages i anspråk som undervisningssjukhus. Sjukhusens bokföring har emellertid visat sig för närvarande vara sådan, att det icke varit möjligt att nå fram till hållbara utgångspunkter för ett fastställande av denna merkostnad. En omläggning lär dock snart komma att ske, och denna torde

efter ett antal år göra det möjligt att bättre uppskatta ifrågavarande merkostnad. Dessa förhoppningar har påverkat parternas överenskommelse om avtalstidens längd, vilken anpassats till Malmöavtalets. Avtalet kan med andra ord genom uppsägning bringas att upphöra tidigast den 1 juli 1970.

Enligt 5 § skall staten årligen erlagga 10 procent av den del av driftkostnaderna vid respektive sjukhus, som belöper på de för undervisning och forskning upplåtna vårdplatserna. Driftbidrag skall på grund av undervisningens jämförelsevis ringa omfattning icke utgå för vårdplatserna vid Vasa och Lillhagens sjukhus, inte heller för vårdplatserna vid barnpsykiatriska kliniken. Därest ifrågavarande vårdplatser under avtalstiden tages i anspråk för undervisning och forskning i avsevärt större omfattning än som förutsatts vid avtalets ingående, skall frågan om driftbidrag i denna del omprövas på begäran av staden. De nya driftbidragsbestämmelserna innebär bland annat, att staden förutom bidrag till vissa nya kliniker även får bidrag till driften av vissa tidigare upplåtta kliniker, för vilka bidrag enligt 1948 års avtal ej utgått, nämligen till centralanstalten för radioterapi (jubileumskliniken), lungkliniken vid Renströmska sjukhuset samt epidemisjukhuset. För sistnämnda sjukhus har införts den begränsningen, att driftbidraget skall beräknas efter antalet vård dagar för epidemiologiska fall.

Enligt 1948 års avtal får den dagkostnad, som lägges till grund för beräkningen av statens driftbidrag, icke överstiga medeldagkostnaden för samma år vid undervisningssjukhusen i landet. Denna bestämmelse har medfört, att Göteborg i realiteten icke erhållit bidrag med 10 procent utan i stället med endast 8 à 9 procent av stadens verkliga kostnader. Det har ansetts skäligt, att maximeringsregeln utformas på ett för staden något förmånligare sätt. Enligt 6 § fjärde stycket må ifrågavarande dagkostnad icke överstiga medeldagkostnaden för samma år vid rikets undervisningssjukhus, förhöjd med 10 procent.

I övrigt innehåller 6 § bestämmelser om grunderna för det statliga driftbidraget. I 1948 års avtal finnes uppräknat, vilka driftkostnader som får läggas till grund för beräkningen av statsbidrag. I nu föreliggande avtal har man valt att ange de driftkostnader, som skall undantagas.

Frågan om med vilka belopp stadens kostnader för pensioner skall ingå i driftkostnaderna har — med hänsyn till erfarenheterna från tillämpningen av 1948 års avtal — reglerats i detalj. Såsom pensionskostnader må upptagas ett belopp motsvarande 15 procent av den avlöningssumma, som ingår i de driftkostnader, å vilka bidrag må beräknas. Vidare anges i 6 §, hur man skall förfara, om pensionskostnaderna icke kunnat beaktas vid beräkandet av medeldagkostnaden vid undervisningssjukhusen.

Parterna är ense därom, att det avtalade driftbidraget icke innefattar ersättning för katedral undervisning, som kommunalt anställd läkare med sjukvårdsstyrelsens medgivande åtager sig.

På grund av konstruktionen av ifrågavarande bidrag har såväl staten som staden ett starkt intresse av samråd rörande byggnads- och utrustningsprogram. Kommissionen har därför haft ingående diskussioner med stadens delegerade om formerna för ett sådant samråd. Då frågan för statens del bör lösas i ett större sammanhang, har parterna emellertid enats om att i avtalet endast upptaga de bestämmelser, som återfinnes i 9 §. Från båda sidorna har man dock givit uttryck för den uppfattningen, att såväl ett centralt som ett lokalt samarbetsorgan bör finnas.

Jämlikt 15 § i avtalet har staden förklarat sig villig att efter särskilt träffad överenskommelse och på i tillämpliga delar samma villkor, som inne-

fattas i avtalet, för undervisning och forskning upplåta även andra nu befintliga eller nytillkommande kliniker, avdelningar m.m. vid stadens sjukhus. Staden har även förklarat sig beredd att vid utbyggnad av sitt sjukhusväsende beakta jämväl undervisningens och forskningens behov.

Avtalet skall, såsom framgår av 17 §, gälla för en tid av 10 år, räknat från och med den 1 juli 1960. Sker ej uppsägning minst två år före avtals-tidens utgång, förlänges avtalet på ytterligare 10 år. Bestämmelsen angående uppsägning och förlängning skall därefter äga tillämpning allt framgent. På grund av svårigheterna att i nuvarande läge — sedan allmän tjänstepensionering beslutats — fastställa relationen mellan pensionskostnad och avlöningssumma skall vad parterna överenskommit i 6 § tredje stycket i fråga om beräkning av pensionskostnaden kunna uppsägas efter den 30 juni 1962, och skall överenskommelsen därom upphöra att gälla ett år efter uppsägningdagen.

2. Avtal rörande överlåtelse av viss mark från Göteborgs stad till staten

Enligt 1948 års avtal skulle staden till staten inom Sahlgrenska sjukhusets område upplåta erforderligt tomtutrymme för vissa för preklinisk (teoretisk) undervisning erforderliga institutioner. Med hänsyn till att utrymmena på sjukhusområdet sedermera visade sig otillräckliga för ifrågavarande institutionsbyggnader, träffades i mars 1956 mellan Göteborgs sjukhusdirektion och byggnadsstyrelsen ett avtal om ändringar av berörda delar av 1948 års avtal. Ändringarna innebar bland annat, att staden för förutnämnda institutioner upplät ett område om cirka 100 000 m², utgörande del av stadsägan 8430 + 8431 + 8433. Samtidigt reserverades ett i anslutning till sistnämnda område liggande markområde för planerad tandläkarhögskola och hälsovårdshögskola, bostäder för vissa med de prekliniska institutionernas drift sysselsatta befattningshavare samt för andra framdeles uppkommande behov. Inom sistnämnda område skulle dock staden äga rätt att disponera erforderlig mark för uppförande av bostadshus, inrymmande cirka 250 sjuksköterskebostäder.

Enligt punkt 4 i 1948 års avtal äger staten rätt att nyttja ifrågavarande tomtutrymme, »så länge medicinsk undervisningsverksamhet bedrivs inom därå uppförd byggnad». Rätten att i framtiden nyttja området är sålunda knuten till användningssättet. Dessutom gäller för upplåtelse av förevarande slag den i lag stadgade tidsbegränsningen till 50 år, enär ifrågavarande område icke är stadsplanelagt.

Under förhandlingarna om det i det föregående redovisade avtalet har kommissionen påyrkat en revision av förenämnda avtal, såvitt avser formerna för markupplåtelsen. Syftet har därvid varit att trygga statens innehav av ifrågavarande områden, inom vilka mycket betydande belopp investerats, samt att skapa större rörelsefrihet för staten i avseende å de där uppförda byggnadernas användning. Stadens delegerade har funnit sig i huvudsak kunna tillmötesgå dessa kommissionens yrkanden.

Upplåtelsen av mark för prekliniska ändamål och därmed sammanhängande frågor har ansetts böra regleras i ett särskilt avtal.

Det av kommissionen framlagda *förslaget till avtal* har följande lydelse.

»Under förbehåll av å ena sidan Kungl. Maj:ts och å andra sidan Göteborgs stadsfullmäktiges godkännande har 1958 års statliga förhandlingskommission i Göteborg och för Göteborgs stad särskilt utsedda förhandlingsdelegerade träffat följande avtal.

Avtal

mellan Kungl. Maj:t och kronan, nedan kallad staten, och Göteborgs stad, nedan kallad staden, rörande överlåtelse av mark i Göteborg för högre undervisning och forskning.

1 §.

Staden överlåter till staten utan ersättning samt i gravationsfritt skick det område, som på bifogade situationsplan (sammanställningskarta av den 17 oktober 1955) inramats med blå linjer. Området utgör del av stadsågan nummer 8430 + 8431 + 8433 och omfattar en areal om cirka 100 000 m².

Som villkor för denna överlåtelse gäller, att å ifrågavarande område nu befintliga eller framdeles uppförda byggnader skall användas såsom lokaler för teoretiska institutioner vid Göteborgs universitets medicinska fakultet eller för annat universitetets behov eller, efter särskild överenskommelse, eljest för högre undervisning och forskning.

Staten må ej till annan avyttra området.

Skulle staten ej längre bruka området i enlighet med det för överlåtelsen uppställda villkoret beträffande områdets användande, skall området jämte därå uppförda byggnader utan ersättning samt i gravationsfritt skick återgå till staden.

Området har av staten tillträtts den 1 januari 1956.

Staden tillhandahåller staten alla för lagfart å fånget erforderliga handlingar med undantag av mätningshandlingar.

Kostnad för ifrågavarande områdes avskiljande betalas av staten.

2 §.

Parterna förklarar sig beredda att efter framställning från endera sidan upptaga förhandlingar om de smärre jämkningar i ovannämnda områdes gränser, som kan visa sig nödvändiga eller lämpliga.

3 §.

Viss i anslutning till det enligt 1 § överlåtna området belägen mark, vars ungefärliga gränser på ovannämnda situationsplan utmärkts med röda linjer, reserveras för planerad tandläkarhögskola och hälsovårdshögskola, bostäder för driftpersonal samt andra framdeles uppkommande behov, som har anknytning till institutioner å enligt detta avtal överlåtet område. Därest å området uppförd byggnad icke längre finnes erforderlig för sitt ursprungliga ändamål, skall staten äga rätt att i stället begagna byggnaden för något universitetets behov eller, efter särskild överenskommelse, eljest för högre undervisning och forskning.

Staden må, efter särskild överenskommelse, inom ovannämnda område

Anm. Den i 1 § omnämnda situationsplanen har ej intagits i denna proposition.

disponera erforderlig mark för uppförande av bostadshus, inrymmande cirka 250 stycken sjuksköterskebostäder.

Staden skall äga rätt att vidtaga de jämkningar i det reserverade områdets gränser, vilka kan visa sig erforderliga för ett rationellt utnyttjande av angränsande tomter, under förutsättning att gränsjusteringarna icke har någon betydelse för statens framtida användning av området.

I den mån staten behöver taga det reserverade området i anspråk för ovan angiven bebyggelse, skall det av staden överlätas med äganderätt på villkor motsvarande dem, som angivits i 1 och 2 §§. Varje gång sådan överlåtelse blir aktuell, skall förhandlingar upptagas mellan parterna om storleken av det område, som skall överlätas.

Visar det sig, att staten ej har användning för del av det reserverade området, åligger det staten att snarast möjligt till staden göra anmälan härom, och skall reservationen beträffande ifrågavarande delområde upphöra.

4 §.

Ritningar till nybyggnad inom överlätet område samt till mera omfattande ändring eller tillbyggnad skall, innan arbetena påbörjas, överlämnas till stadens fastighetsnämnd för kännedom.

5 §.

Staden förbinder sig att svara för att erforderliga tillfartsvägar samt huvudledningar för avlopp, vatten, gas och elektricitet finnes framdragna till lämpliga punkter vid gränslinjen för överlätet område.

Åtgärder för inhägnande av överlätet område eller förändring av befintlig vegetation därå må icke vidtagas utan föregående samråd med stadens fastighetsnämnd.

Erforderligt antal parkeringsplatser för motorfordon skall av staten och på dess bekostnad anordnas inom överlätet område.

Staten fritages från skyldighet att för överlätet område utgiva bidrag till gatukostnad.

6 §.

Staten ansvarar för och bekostar underhåll och renhållning av de delar av tillfartsvägarna, som är belägna inom överlätet område. Underhåll av övriga delar av dessa vägar bestrides av staden, medan renhållningsskyldigheten regleras av gällande ordningsföreskrifter.

Staden svarar för leverans av vatten, gas och elektrisk energi till byggnad, som uppförts å överlätet område. För förbrukningen härav samt avloppsvattnets avledande lämnar staten ersättning till staden enligt mätare och till vid varje tillfälle gällande taxor.

Staden åtager sig att leverera värme till ifrågavarande byggnader i enlighet med det avtal rörande leverans av värme till vissa institutioner vid universitetet i Göteborg, som godkänts den 1 mars 1957 av Kungl. Maj:t och den 15 november 1956 av Göteborgs stadsfullmäktige.

Detta avtal är upprättat i två lika lydande exemplar, varav parterna tagit ett vardera.

Göteborg den 9 december 1959.

För kommissionen
K. Wulff

För stadens förhandlingsdelegerade
Thure Höglund»

Kommissionen har lämnat följande kommentar till avtalsförslaget.

Såsom framgår av avtalets 1 § har den hittills gällande nyttjanderättsupplåtelsen ersatts av en vederlagsfri äganderättsöverlåtelse till staten av ifrågavarande område. Som villkor för överlåtelsen gäller dock, att å området nu befintliga eller framdeles uppförda byggnader skall användas som lokaler för teoretiska institutioner vid Göteborgs universitets medicinska fakultet eller för annat universitetets behov eller, efter särskild överenskommelse, eljest för högre undervisning och forskning. Om staten ej längre brukar området i enlighet med uppställt villkor om användningssättet, skall området jämte därå uppförda byggnader utan ersättning återgå till staden.

Även för det enligt 3 § reserverade området gäller liknande bestämmelser angående användning av området samt återgång av detsamma till staden, om villkoret om användningen ej uppfylles.

De i 4—6 §§ intagna bestämmelserna överensstämmer i stort med vad år 1956 avtalats rörande det nu enligt 1 § överlåtna området. De är dock nu utformade så, att de utan särskild överenskommelse skall tillämpas även på det reserverade området, allteftersom staten tillträder detta.

Kommissionen har funnit det uppnådda förhandlingsresultatet i ett avseende icke helt tillfredsställande. I sammanhang som det förevarande bör nämligen enligt kommissionens mening en markupplåtelse med villkor om markens återgång till upplåtaren under viss förutsättning förenas med skyldighet för den, som återtager marken, att lösa därå befintlig byggnad. Stadens delegerade har emellertid bestämt motsatt sig införandet av en sådan lösenskyldighet för staden. Då från statens sida icke ställts krav härpå vid den ursprungliga upplåtelsen, och sedan olägenheten av återgångsklausulen icke oväsentligt reducerats genom den ökade rörelsefriheten i fråga om byggnadernas användning, har kommissionen ansett sig likväl kunna biträda avtalet.

3. Överenskommelse om tillämpningen i vissa delar av 1948 års avtal angående anordnande av en medicinsk högskola i Göteborg, m. m.

Under förhandlingarnas gång har staden begärt att till behandling skulle upptagas vissa frågor rörande *dels* lokaler i Sahlgrenska sjukhusets central-komplex, *dels* driftbidrag enligt 1948 års avtal till stadens pensionskostnader. Dessa frågor har reglerats i en mellan parterna träffad överenskommelse om tillämpningen av 1948 års avtal.

Enligt punkt 13 i 1948 års avtal skulle genom stadens försorg anordnas vissa lokaler för klinisk undervisning vid Sahlgrenska sjukhuset, avsedda att huvudsakligen inrymmas i det blivande centralkomplexet. I anslutning till 1951 års tilläggsöverenskommelse har en del av dessa lokaler sedermera utökats, varjämte i komplexet anordnats ytterligare lokaler för klinisk undervisning och forskning, allt i syfte att skapa förutsättningar för den sedermera genomförda ökningen av antalet kliniska utbildningsplatser i Göteborg från 60 till 100.

Mot bakgrunden härav har kommissionen och stadens förhandlingsdelegerade träffat följande *förslag till överenskommelse*.

»Under förbehåll av å ena sidan Kungl. Maj:ts och å andra sidan Göteborgs stadsfullmäktiges godkännande har 1958 års statliga förhandlingskommission i Göteborg och för Göteborgs stad särskilt utsedda förhandlingsdelegerade träffat följande överenskommelse om tillämpningen i vissa delar av det av Kungl. Maj:t och Göteborgs stadsfullmäktige den 30 juni 1948 respektive den 11 december 1947 godkända avtalet angående anordnande av en medicinsk högskola i Göteborg, nedan benämnt 1948 års avtal, m. m.

1. Statens kostnadsbidrag till staden för anordnande av de lokaler inom Sahlgrenska sjukhusets centralkomplex, som upplåtits för klinisk undervisning och forskning enligt 1948 års avtal och tilläggsöverenskommelse därtill år 1951, skall beräknas efter en bruttovolym av 10 373 m³.

Lokalerna är specificerade i bilagda förteckning under A) och B) samt i till förteckningen hörande ritningar.

2. För anordnande av de under 'C. Övriga lokaler' i ovanstående förteckning upptagna lokalerna i Sahlgrenska sjukhusets centralkomplex samt för ändringsarbeten i centralkomplexets röntgenlaboratorier för undervisning och forskning skall staten lämna bidrag till stadens kostnader med ett belopp av 900 000 kronor i ett för allt.

3. Staden avstår från alla anspråk på hyra för de lokaler, som enligt avtal i november 1955 och i februari 1958 nyttjas av staten för medicinska fakultetens undervisning och forskning efter den 30 juni 1960.

4. Vid slutlig reglering av statens driftbidrag till staden enligt 1948 års avtal må för varje år stadens pensionskostnad upptagas till ett belopp motsvarande 15 procent av avlöningssumman för personal, som icke är uppförd på den medicinska högskolans (fakultetens) stat. Om kostnaden per vård-dag (dagkostnaden) exklusive pensionskostnaden vid stadens ifrågavarande sjukhus skulle överstiga den av medicinalstyrelsen för året beräknade medeldagkostnaden vid rikets undervisningssjukhus, skall staden tillgodoföras endast så stor del av sin sålunda beräknade pensionskostnad, som svarar mot förhållandet mellan nämnda medeldagkostnad och dagkostnaden vid stadens sjukhus.

5. Vad i 1948 års avtal stadgas i avseende å de patologisk-anatomiska och bakteriologiska institutionerna skall — med beaktande av den av kontrahenterna den 21 december respektive den 25 oktober 1956 godkända överenskommelsen rörande statens bidrag till uppförande av mikrobiologiska institutioner i Göteborg — äga tillämpning även under tiden den 1 juli 1960—den 30 juni 1961.

Denna överenskommelse är upprättad i två lika lydande exemplar, varav parterna tagit ett vardera.

Göteborg den 9 december 1959.

För kommissionen
K. Wulff

För stadens förhandlingsdelegerade
Thure Höglund»

Anm. Den i punkten 1 omnämnda förteckningen samt de till förteckningen hörande ritningarna har ej intagits i denna proposition.

Kommissionen har lämnat i huvudsak följande motivering till den träffade överenskommelsen.

Punkt 1. Enär det varken av 1948 års avtal eller av 1951 års tilläggsöverenskommelse klart framgår, hur statens andel i den totala byggnadskostnaden för centralkomplexet skall beräknas, har parterna enats om att statens kostnadsbidrag för anordnande av lokaler för klinisk undervisning och forskning enligt nämnda avtal och överenskommelse skall beräknas efter en bruttovolym av 10 373 m³. Därvid har bruttovolymen erhållits genom ett tillägg å nettovolymen med 50 procent. Samtliga under denna punkt avsedda lokaler finnes upptagna i en överenskommelsens bilagd förteckning. Förteckningen lämnar även uppgift om fördelningen av byggnadsvolymen på staten och staden.

Punkt 2. Utöver vad under punkt 1 redovisats har inom centralkomplexet anordnats ytterligare vissa lokaler, avsedda att helt eller delvis användas för klinisk undervisning och forskning. Någon överenskommelse rörande fördelningen av byggnadskostnaderna för dessa lokaler, som förtecknats i bilaga till överenskommelsen, har tidigare icke funnits. I bilagan har staten och staden fördelat kostnaderna för expeditionsrum för kliniska amanuenser samt för statligt anställd sekreterarpersonal. Nämnda fördelning gäller rum för innehavare av befattningar, som inrättats före den 1 juli 1960. För kliniska lärare och amanuenser samt statligt anställd kontorspersonal, som tillkommer under den nya avtalsperioden, skall staden, såsom nämnts i kommentarerna till det nya huvudavtalet rörande den medicinska undervisningen, kostnadsfritt ställa erforderliga expeditionsrum till förfogande, i den mån så kan ske utan uppenbar olägenhet för staden.

Punkt 3. Enligt de hyresavtal, som angivits i överenskommelsen, har staden till universitetet mot ersättning upplåtit vissa lokaler, som provisoriskt använts för medicinsk undervisning och forskning. Enligt föreliggande överenskommelse avstår staden från alla anspråk på hyra för dessa lokaler efter den 30 juni 1960.

Överenskommelsen ger i denna del uttryck för en ledande princip under parternas förhandlingar, nämligen att allt vederlag för statens nyttjande av stadens sjukhus för den medicinska undervisningen efter den 30 juni 1960 skall erläggas i form av bidrag enligt det nya huvudavtalet. I samband med behandlingen av föreliggande överenskommelse om tillämpningen av 1948 års avtal har staden, som tidigare utan klart stöd av gällande avtal framställt krav även på vissa hyror och ersättningar för tjänster för tiden före den 1 juli 1960, förklarat sig avstå därifrån. Enligt ovan angivna princip skall hyra i fortsättningen icke utgå för de lokaler, som inom Sahlgrenska sjukhuset anordnats för den socialmedicinska institutionen.

Punkt 4. Statens driftbidrag till staden enligt 1948 års avtal har hittills ej kunnat slutregleras i avsaknad av bestämmelser om dels hur stadens pensionskostnad skulle beräknas, dels hur pensionskostnaden skulle kunna beaktas vid fastställande av medeldagkostnaden vid rikets undervisnings-sjukhus. Denna fråga har nu lösts på sätt framgår av avtalstexten under punkt 4.

Punkt 5. Staden har yrkat ändring och komplettering av de bestämmelser, som gäller för reglering av statens och stadens samarbete rörande de patologiska och bakteriologisk-virologiska (mikrobiologiska) institutionerna vid Sahlgrenska sjukhuset. Enär vissa utredningar i ämnet ännu

återstår, har parterna ansett sig böra förlänga giltighetstiden för de interimistiskt gällande bestämmelserna härom i 1948 års avtal med ännu ett år.

4. Avtal angående Göteborgs stads övertagande av Föreningens för Bistånd åt Vanföra i Göteborg ortopediska klinik

En statlig förhandlingskommission under ordförandeskap av f. d. landshövdingen A. Richert har tidigare förhandlat med en av staden utsedd delegation angående stadens övertagande av vanföoreanstaltens i Göteborg ortopediska klinik. I början av år 1958 konstaterades dock, att överenskomelse i frågan ej kunde träffas. Härefter har Kungl. Maj:t uppdragit åt 1958 års statliga förhandlingskommission i Göteborg att fortsätta förhandlingarna rörande stadens övertagande av ortopediska kliniken. Till grund för dessa förhandlingar, som av kommissionen förts i samarbete med styrelsen för Föreningen för Bistånd åt Vanföra i Göteborg, har legat det avtalsförslag, som förelåg vid avbrottet för de tidigare förhandlingarna. Det avtal, som nu slutits, överensstämmer i stort med det tidigare förslaget. De ändringar, som skett, gäller främst villkoren för stadens övertagande av personalen samt frågor, som löses genom det nya huvudavtalet om den medicinska undervisningen.

Kommissionen har tagit del av vederbörande personalorganisationers synpunkter på löne- och pensionsfrågornas lösning och i möjligaste mån sökt beakta dem vid avtalets ingående.

Särskilt avtal mellan staten och staden om de ekonomiska mellanhavandena dem emellan till följd av stadens övertagande av ortopediska kliniken har icke ansetts behövt. I stället beröres de ekonomiska konsekvenserna i pensionshänseende i det mellan alla de tre intressenterna träffade avtalet, medan frågorna om byggnads- och utrustningsbidrag samt driftbidrag till ortopediska kliniken behandlas i det nya huvudavtalet om den medicinska undervisningen. Enligt 7 § i sagda avtal skall staten, sedan definitiva planer för en av staden driven fullgod ortopedisk klinik godkänts av parterna, närmast därefter följande 1 juli såsom byggnads- och utrustningsbidrag till staden utbetala 375 000 kronor, motsvarande 25 procent av den köpeskilling å 1 500 000 kronor, som staden enligt föreliggande avtal har att erlægga till Föreningen för Bistånd åt Vanföra i Göteborg för förvärv av föreningens byggnad m. m. Om kostnaderna för kliniken anordnande överstiger ovan nämnda köpeskilling, skall staten bidra till överskjutande del i den ordning, som fastställts i 3 § i samma avtal.

Det av kommissionen framlagda *förslaget till avtal* har följande lydelse.

»Under förbehåll av å ena sidan Kungl. Maj:ts och å andra sidan Göteborgs stadsfullmäktiges godkännande har 1958 års statliga förhandlingskommission i Göteborg, Föreningen för Bistånd åt Vanföra i Göteborg samt

för Göteborgs stad särskilt utsedda förhandlingsdelegerade träffat följande avtal.

Avtal

mellan Kungl. Maj:t och kronan, nedan kallad staten, Föreningen för Bistånd åt Vanföra i Göteborg, nedan kallad föreningen, samt Göteborgs stad, nedan kallad staden, angående stadens övertagande av föreningens ortopediska klinik.

1 §.

Föreningen överlåter till staden med full äganderätt *dels* det område om cirka 2 750 m² av stadsägan nr 8432 i stadsdelen Änggården i Göteborg, som på bilagda, av byråingenjören G. Gunneland i november 1956 upprättade karta, betecknad E I 5815 (bilaga 1), utmärkts med en röd begränsningslinje, *dels ock* den på området uppförda klinikbyggnaden med tillhörande bandageverkstad och ortopedisk skomakeriverkstad.

I överlåtelsen ingår de förbrukningsinventarier, instrument, maskiner och andra inventarier, som finnes i klinikbyggnaden med tillhörande verkstäder samt i föreningens ortopediska skomakeriverkstad vid Gamla Tuvevägen 15 A i Göteborg.

Köpeskillingen utgör 1 500 000 kronor.

Därjämte överlåter föreningen till staden inom klinikbyggnaden och de tre ovannämnda verkstäderna den 31 december 1960 befintligt förråd av förbrukningsartiklar och -material mot en efter opartisk värdering överenskommen köpeskillning.

Värderingen skall verkställas av en nämnd, bestående av tre personer, av vilka föreningen och staden utser vardera en och de sålunda utsedda den tredje.

2 §.

Som tillträdesdag skall räknas den 1 januari 1961, från och med vilken dag staden genom sin sjukvårdsstyrelse övertager driften av ortopediska kliniken, bandageverkstaden och de ortopediska skomakeriverkstäderna.

För fastigheten utgående skatter, utskylder och andra onera betalas, i den mån de belöper på tiden före tillträdesdagen, av föreningen.

Föreningen ansvarar för alla utgifter och äger uppbära alla inkomster, som härrör från före tillträdesdagen bedriven sjukvårds- och bandageverksamhet.

Föreningen åtager sig att under tiden före tillträdesdagen väl underhålla klinikbyggnaden och i 1 § nämnda inventarier samt hålla ett normalt lager av förbrukningsartiklar och -material.

3 §.

Föreningen ansvarar för att klinikbyggnaden samt inventarier, förbrukningsartiklar och -material hålles brandförsäkrade till betryggande belopp intill tillträdesdagen. Därest den försäkrade egendomen före tillträdesdagen helt eller delvis skulle skadas eller förstöras genom brand, skall utgående brandskadeersättning tillfalla staden.

4 §.

Staden skall äga rätt att använda befintlig utfartsväg från ortopediska kliniken över vanföoreanstaltens område till Per Dubbsgatan. Staden skall efter utnyttjandegraden bidra till föreningens underhållskostnader för denna utfartsväg.

Anm. Den i 1 § omnämnda bilagan har ej intagits i denna proposition.

5 §.

Föreningen tillhandahåller staden alla för lagfart å fångat erforderliga handlingar.

Kostnad för ifrågavarande områdes avskiljande ävensom lagfartskostnaden för köpet betalas av staden.

6 §.

Föreningen försäkrar, att fastigheten icke besväras av någon skuld, nyttjanderätt eller servitut utöver vad som angivits i företett gravationsbevis.

7 §.

Vid tillträdet övertager staden i sin tjänst *dels* de i bilagda förteckning (bilaga 2) angivna arbetstagare, som den 31 december 1960 fortfarande innehar anställning hos föreningen, *dels ock* de arbetstagare, som under tiden fram till tillträdesdagen kan komma att med stadens sjukvårdsstyrelsens godkännande anställas av föreningen för tjänstgöring vid ortopediska kliniken, bandageverkstaden eller de ortopediska skomakeriverkstäderna.

Föreningen må icke medgiva ändring av löneförmån för någon ovan avsedd arbetstagare utan sjukvårdsstyrelsens godkännande.

Arbetstagare, som hos föreningen innehar ordinarie eller extra ordinarie tjänst, skall erhålla ordinarie anställning hos staden.

8 §.

För arbetstagare, som avses i 7 §, skall vid anställning i stadens tjänst gälla nedan angivna villkor. Härvid förutsättes dock, att anställningsvillkoren skall bli förhållande för individuell prövning i de fall arbetstagarens rätt till sjuklön m. m. omedelbart före vederbörandes övergång till stadens tjänst varit begränsad genom reservation för viss sjukdom o. d.

A. Avlöningsförmåner

1. Beträffande *tjänsteman* skall stadens avlöningsbestämmelser — med nedan angivna undantag — tillämpas, varvid anställningstid hos föreningen skall jämföras med anställning hos staden.

Tjänsteman skall, om det är för honom förmånligare, vid övergången i stadens tjänst placeras i den lönegrad och löneklass han innehade den 31 december 1960.

Tjänsteman, som före utgången av januari 1961 till stadens sjukvårdsstyrelse skriftligen anmäler sin önskan därom, skall, så länge han innehar samma eller motsvarande tjänst som omedelbart före den 1 januari 1961, bibehålla den rätt till årssemester, vilken skulle ha tillkommit honom, om han kvarstått å de vid övergången gällande avlöningsbestämmelserna.

2. Beträffande *kollektivavtalsanställd* arbetstagare skall tillämpas för respektive personalkategori hos staden gällande avlöningsbestämmelser, varvid anställningstid hos föreningen skall jämföras med anställning hos staden. Dock skall avlöningsförmånerna för arbetstagarna vid bandageverkstaden och de ortopediska skomakeriverkstäderna fastställas genom överenskommelse i särskild ordning mellan staden och vederbörande personalorganisation.

Anm. Den i 7 § omnämnda bilagan har ej intagits i denna proposition.

B. Pensionsförmåner

Goteborgs stad övertager från och med den 1 januari 1961 pensionsansvaret för den personal, som omedelbart dessförinnan äger pensionsrätt enligt statliga bestämmelser.

1. Beträffande personal, som efter övergången till stadens tjänst icke kan bibehållas vid de statliga bestämmelserna, skall gälla följande.

Med de undantag, som följer av vad nedan i denna punkt stadgas, skall — utan hinder av förekommande bestämmelser rörande kvalifikationstid, åldersgränser och hälsotillståndsprovning — pensionsreglementet P 52 tillämpas. Därvid skall arbetstagare å ena sidan tillgodoföras den tjänstetid han uppnått enligt de statliga bestämmelserna men å andra sidan ha att vidkännas minskning av den kommunala pensionen med belopp, som motsvarar den livränta han vid varje tidpunkt uppbär på grund av sin tidigare anställning hos föreningen. Vid beräkning av den enligt de statliga bestämmelserna uppnådda tjänstetiden skall så anses, som om engångsavgifter till fullo erlagts.

Äger på grund av domstolsförordnande före den 1 januari 1961 frånskild make rätt till familjepension enligt statliga bestämmelser, skall likväl statens bestämmelser rörande pensionens fördelning mellan frånskild make och efterlevande make tillämpas beträffande familjepensionsrätten enligt pensionsreglementet P 52.

Arbetstagare, som vid övertagandet har mindre än fem år kvar till den levnadsålder, då han enligt den 31 december 1960 för honom gällande bestämmelser är berättigad att avgå med ålderspension, skall, ändock att han uppfyller villkoren för pensionsrätt enligt pensionsreglementet P 52, av staden tillförsäkras pensionsrätt enligt statens bestämmelser. Som förutsättning härför skall dock gälla, att arbetstagaren före utgången av januari 1961 till stadens sjukvårdsstyrelse anmäler sin önskan att kvarstå på statens bestämmelser.

2. Arbetstagare, som efter övergången till stadens tjänst, bibehåller tidigare anslutning till statens pensionsanstalt, skall vid avgång tillgodoräknas tjänstår enligt statens allmänna tjänstepensionsreglemente (SPR), som om han under anställningen i föreningens tjänst varit anställd hos staden.

9 §.

1. Frågan om erläggande av engångsavgifter, som den 31 december 1960 kvarstår oguldna, liksom i övrigt frågan om den ekonomiska samordningen i pensionshänseende beträffande de arbetstagare, som den 1 januari 1961 blir underkastade P 52, skall regleras i överensstämmelse med de principer, som kan komma att fastställas efter förslag av den av Kungl. Maj:t den 30 juni 1959 beslutade utredningen rörande nytt finansieringssystem för SPA-pensioneringen och vissa därmed sammanhängande spörsmål. Skulle genom denna utredning någon generell lösning icke vinnas, skall parterna upptaga nya förhandlingar i ämnet. I fråga om pensionsfall, som inträffar under mellantiden, skall vid tillämpning av SPR så anses, som om den 31 december 1960 erlagts samtliga då aktuella engångsavgifter.

Staten övertager från och med den 1 januari 1961 ansvaret för de kostnader, som kan uppstå för föreningen till följd av ovannämnda ekonomiska samordning.

2. I fråga om personal, som avses i 8 § B. punkt 2, skall vid tillämpning av SPR i samband med pensionsfall eller frivillig avgång med rätt till

livränta så anses, som om den 31 december 1960 erlagts samtliga då aktuella engångsavgifter.

10 §.

Den, som är eller varit patient vid ortopediska kliniken med tillhörande bandageverkstad och ortopediska skomakeriverkstäder, skall efter stadens övertagande av kliniken vara i lika mån berättigad att erhålla hjälp ur föreningens donationsfonder som före övertagandet.

11 §.

Köpeskillingarna skall erläggas på följande sätt:

1) Staden övertager från och med tillträdesdagen ansvaret för föreningens lån på sammanlagt 1 200 000 kronor hos folkpensioneringsfonden, vilka beviljats mot säkerhet av inteckningar med bästa förmånsrätt i fastigheten stadsägan nr 8432 inom stadsdelen Ånggården i Göteborg.

2) Staden betalar vid tillträdet 300 000 kronor.

3) Staden betalar vid tillträdet den i 1 § fjärde stycket omnämnda köpeskillingen för däri angivna förråd.

Staden förbinder sig att medverka till att den del av ovannämnda stadsäga, som icke överlåtes till staden, skall befrias från ansvar för omförmälda inteckningar.

Detta avtal är upprättat i tre lika lydande exemplar, varav parterna tagit ett var.

Göteborg den 9 december 1959.

För kommissionen

K. Wulff

För föreningen

Per Nyström

För stadens
förhandlingsdelegerade

Thure Höglund»

5. Avtal om statens övertagande av Göteborgs stadsbibliotek

Jämlikt nådigt bemyndigande den 31 maj 1957 tillkallade chefen för ekklesiastikdepartementet tre sakkunniga för att på statens vägnar upptaga förhandlingar med Göteborgs stad beträffande statsbidrag till bestridande av merkostnader för nybyggnad för Göteborgs stadsbibliotek samt — i anledning av stadens framställning därom den 16 mars 1956 — beträffande statens förhållande till stadsbiblioteket. Dessa sakkunniga inledde förhandlingar med stadens delegerade i berörda ämnen, men då 1958 års förhandlingskommission tillsattes överfördes uppdraget på denna kommission.

Göteborgs stadsbibliotek bildades i samband med upprättandet av Göteborgs högskola år 1890 genom sammanslagning av Göteborgs museibibliotek, tillkommet vid museets grundande år 1861, och Göteborgs högskolas nyförvärvade boksamling. Museibiblioteket, som således hade verkat i nära 30 år, ägde ett omfattande bokbestånd, vars sammansättning visade, att

det främst avsåg att vara ett offentligt studiebibliotek. Benämningen »stadsbibliotek» är i detta fall numera vilseledande. Göteborgs stadsbibliotek har nämligen en annan karaktär än de institutioner med denna benämning, som vuxit upp i landets övriga städer och vilkas motsvarighet i Göteborg är Dicksonska folkbiblioteket med tillhörande filialbibliotek. Vid uppbyggandet av Göteborgs stadsbiblioteks bokbestånd har huvudsyftet varit att tillgodose forskare och studerande vid Göteborgs högskola respektive Göteborgs universitets filosofiska fakultet, stadens övriga högre läroanstalter och kulturinstitutioner av annat slag. Från och med den 1 juli 1948 utvidgades Göteborgs stadsbibliotek med en medicinsk sektion, vars uppgift i första hand var att tjänstgöra som den då nygrundade medicinska högskolans bibliotek. Efter universitetets tillkomst tjänstgör den som medicinska fakultetens bibliotek. Stadsbiblioteket ställde från början sina medicinska boksamlingar till förfogande för denna sektion, som i övrigt helt bekostas av statsverket. Sedan den 1 juli 1954 fungerar alltså Göteborgs stadsbibliotek med sina båda sektioner (den allmänna och den medicinska) som, bland annat, centralt universitetsbibliotek för Göteborgs universitet. I fortsättningen förbehålles beteckningen Göteborgs stadsbibliotek för den allmänna sektionen, medan den medicinska benämnes medicinska fakultetens bibliotek.

1946 års riksdag anvisade ett statligt bidrag av 750 000 kronor för uppförande av nybyggnad för Göteborgs stadsbibliotek. Beloppet utgjorde hälften av de beräknade byggnadskostnader, som inte täcktes av en då tillgänglig byggnadsfond. För den andra hälften skulle Göteborgs stad svara. I sin motivering till Kungl. Maj:ts förslag yttrade föredragande departementschefen bland annat (prop. 1946: 311, bilaga 6, punkt 1) följande.

Göteborgs stadsbibliotek utgör en kommunal institution. Kostnaderna för dess verksamhet bestrides till övervägande delen av Göteborgs stad. — — — Till storleken är detta bibliotek det fjärde i ordningen av vårt lands bibliotek och intager härigenom och genom sin verksamhet en framträdande ställning inom vårt lands biblioteksväsen. Ehuru en kommunal institution har detta bibliotek — — — en helt annan karaktär än övriga stadsbibliotek i vårt land. Förutom att det tjänstgör som universitetsbibliotek för Göteborgs högskola, har biblioteket sålunda genom en omfattande kostnadsfri utlåning fått en central betydelse för såväl folkbildningsarbetet och de statliga undervisningsanstalterna som det vetenskapliga och kulturella livet överhuvudtaget icke blott i Göteborg utan i hela västra Sverige. I stor utsträckning fungerar biblioteket vidare som långgivare framför allt till de tre stora statliga biblioteken — kungl. biblioteket och universitetsbiblioteken — men även till andra bibliotek i vårt land. — Göteborgs stadsbibliotek torde sålunda kunna sägas fylla ett statligt biblioteks uppgifter inom vårt lands biblioteksväsen.

Med den fortgående utbyggnaden av Göteborgs universitet och den starka ökningen av studentantalet har stadsbibliotekets betydelse som universitetsbibliotek alltmera accentuerats

Den 1 december 1959 beräknades stadsbiblioteket inneha ett totalbestånd om 23 100 hyllmeter, varav 21 000 meter tryckta skrifter, 1 850 meter tidningar och 250 meter handskrifter. Vidare kan nämnas, att för 1959 antalet besök i läsesal och forskarrum uppgick till 44 864, mottagna rekvisitioner till 68 322, effektuerade rekvisitioner till 54 393 samt band utlämnade för läsesals- och forskarrumslån till 28 263 och för hemlån till 34 788.

Kommissionen framhåller härefter, att den — bland annat med hänsyn till vad sålunda utretts och då från stadens sida bestämt hävdats, att staten borde övertaga biblioteket för att använda det som universitetsbibliotek — icke velat motsätta sig en sådan lösning av frågan. Emellertid betjänar biblioteket otvivelaktigt i icke ringa utsträckning även allmänheten och kommunala institutioner. Vidare har kommissionen ansett sig böra fästa visst avseende vid det förhållandet, att staden så sent som vid förhandlingarna om bildandet av Göteborgs universitet icke ansett sig böra kräva, att staten skulle övertaga stadsbiblioteket. Enligt kommissionen har det under sådana förhållanden syntts rimligt, att staden under en övergångstid erlägger ett efter hand fallande bidrag till statens kostnader för driften av biblioteket. En form av driftbidrag innebär även en i avtalet intagen bestämmelse, att staten under 10 år för bibliotekets behov utan ersättning får nyttja de delar av den gamla biblioteksbyggnaden, som den 1 december 1959 disponerades av stadsbiblioteket.

För nämnda lösning av frågan har enligt kommissionen även talat det nuvarande komplicerade förhållandet mellan medicinska fakultetens bibliotek och Göteborgs stadsbibliotek. Enligt 1948 års avtal om samordnande av dessa bibliotek utgör det förra ett filialbibliotek till det senare. Administration och drift av medicinska fakultetens bibliotek handhas av stadsbiblioteket, men Kungl. Maj:t fastställer vilka befattningar som skall finnas. Avlöningar och pensioner skall enligt avtalet erläggas av staden mot bidrag från staten till fulla beloppet. Övriga driftkostnader för medicinska fakultetens bibliotek bestrides direkt av statliga anslag. Byggnaden och med statliga medel inköpt litteratur äges av staten. I och med att stadsbiblioteket blir ett statligt bibliotek, anser sig kommissionen såsom ett organ för förhandlingar med Göteborgs stad icke böra ytterligare ingå på den till dess handläggning överlämnade frågan om medicinska fakultetens biblioteks framtida ställning och därmed sammanhängande frågor.

Kommissionens *förslag till avtal* har följande lydelse.

»Under förbehåll av å ena sidan Kungl. Maj:ts och å andra sidan Göteborgs stadsfullmäktiges godkännande har 1958 års statliga förhandlingskommission i Göteborg och för Göteborgs stad särskilt utsedda förhandlingsdelegerade träffat följande avtal.

Avtal

mellan Kungl. Maj:t och kronan, nedan kallad staten, och Göteborgs stad, nedan kallad staden, angående statens övertagande av Göteborgs stadsbibliotek.

1 §.

Staten övertager den 1 januari 1961 Göteborgs stadsbibliotek för att använda det som universitetsbibliotek.

2 §.

Staden överläter till staten utan ersättning samt i gravationsfritt skick tomten nummer 2 i 32 kvarteret Bäckaskog i stadsdelen Lorensberg i Göteborg jämte därå uppförd biblioteksbyggnad.

Som villkor för överlåtelsen gäller, att å tomten uppförd byggnad skall användas för biblioteks- eller arkivändamål eller för annat behov, som sammanhänger med den vid universitetet bedrivna undervisningen eller forskningen, eller, efter överenskommelse, eljest för högre undervisning och forskning.

Staten må ej till annan avyttra tomten.

Skulle staten ej längre bruka tomten i enlighet med det för överlåtelsen uppställda villkoret, skall tomten med vad därtill hör i fast egendom återgå till staden. Byggnaden skall därvid inlösas av staden med belopp, som motsvarar bruksvärdet vid inlösningstillfället, dock att staden för den å tomten nu befintliga byggnaden skall erlagga endast så stor del av bruksvärdet, som svarar mot statens bidrag till kostnaderna för byggnadens uppförande. I övrigt skall lösen icke utgå.

Tomten med därå uppförd byggnad tillträdes av staten den 1 januari 1961.

Staden tillhandahåller staten alla för lagfart å fänget erforderliga handlingar.

Alla för tomten utgående skatter, utskylder och andra onera betalas, i den mån de belöper å tiden före tillträdesdagen, av staden, samt i övrigt av staten.

Staten fritages från skyldighet att för tomten utgiva bidrag till gatukostnad.

3 §.

Staden medgiver staten att i allmän plats öster om 32 kvarteret Bäckaskog bibehålla följande redan utförda anläggningar, nämligen *dels* en tunnel för reservutgång från skyddsrumsanläggningen i biblioteksbyggnaden, *dels* en avloppsledning från kvarteret genom den allmänna platsen till befintlig ledning i korsningen mellan Eklandagatan och Södra vägen.

Som villkor för medgivandet i första stycket skall gälla, *att* tunnelns och ledningens läge må på stadens bekostnad justeras, i den mån så erfordras på grund av stadsplaneändring, *att* kostnaderna för tunnelns och ledningens underhåll skall bestridas av staten, *samt att* alla arbeten å allmän plats i samband därmed skall utföras av stadens gatukontor eller under dess kontroll.

4 §.

Staten skall i princip svara för de biluppställningsplatser, som är erforderliga för bibliotekets tjänstemän och den besökande allmänheten. Parterna förbinder sig att, såvitt möjligt, medverka till den stadsplaneändring,

som kan erfordras i detta syfte. För tomtmark, vilken till följd härav kan komma att överlätas till staten, skall ersättning icke utgå.

5 §.

Ritningar till eventuell ändring av biblioteksbyggnaden samt till ny- eller tillbyggnad å tomten skall överlämnas till stadens fastighetsnämnd för kännedom.

6 §.

Tomten må icke inhägnas.

7 §.

Staden överlåter till staten utan ersättning samtliga till stadsbiblioteket den 31 december 1960 hörande inventarier och boksamlingar, ävensom i bifogade förteckning (bilaga 1) angivna donationer och fonder.

Parterna förutsätter, att donationsvillkoren skall iakttagas.

I stadsbiblioteket vid övertagandet befintlig deposition skall kvarbli i biblioteket, såvida deponenten ej gör erinran häremot.

8 §.

För tiden intill den 1 januari 1971 upplåter staden till staten för universitetsbibliotekets behov utan ersättning de delar av den så kallade gamla biblioteksbyggnaden, som den 1 december 1959 disponerades av stadsbiblioteket.

9 §.

Vid tillträdet övertager staten i sin tjänst *dels* de i bilagda förteckning (bilaga 2) angivna arbetstagare, som den 31 december 1960 fortfarande innehar anställning vid stadsbiblioteket, *dels ock* de arbetstagare, som under tiden fram till tillträdesdagen kan komma att med Kungl. Maj:ts godkännande anställas av staden för tjänstgöring vid stadsbiblioteket.

Staden må icke medgiva ändring av löneförmån för någon ovan avsedd arbetstagare utan Kungl. Maj:ts godkännande.

Arbetstagare, som hos staden innehar ordinarie anställning, skall erhålla ordinarie tjänst hos staten.

10 §.

För arbetstagare, som avses i 9 §, skall vid anställning i statens tjänst gälla nedan angivna villkor. Härvid förutsättes dock, att anställningsvillkoren skall bli föremål för individuell prövning i de fall arbetstagarens rätt till sjuklön m. m. omedelbart före vederbörandes övergång till statens tjänst varit begränsad genom reservation för viss sjukdom o. d.

A. Avlöningsförmåner

Statens allmänna avlöningsreglemente (Saar) och i anslutning därtill meddelade föreskrifter skall — med nedan angivna undantag — tillämpas, varvid anställningstid hos staden skall jämföras med anställning hos staten.

Arbetstagare skall, om det är för honom förmånligare, vid övergången i statens tjänst placeras i den lönegrad och löneklass han innehade den 31 december 1960.

Anm. 1. I den i 7 § omnämnda förteckningen har angivits sex donationer och fonder med en sammanlagd kapitaltillgång av i runt tal 673 400 kronor. (Bilagan har ej intagits i denna proposition.)

Anm. 2. Den i 9 § omnämnda bilagan har ej intagits i denna proposition.

Arbetstagare, som före utgången av januari 1961 till Göteborgs universitet skriftligen anmäler sin önskan därom, skall, så länge han innehar samma eller motsvarande tjänst som omedelbart före den 1 januari 1961, bibehålla den rätt till årsemester, vilken skulle ha tillkommit honom, om han kvarstått å de vid övergången gällande avlöningsbestämmelserna.

B. Pensionsförmåner

Staten övertager från och med den 1 januari 1961 pensionsansvaret för den personal, som omedelbart dessförinnan äger pensionsrätt enligt stadens bestämmelser.

Med det undantag, som följer av vad i nästföljande stycke stadgas, skall — utan hinder av förekommande bestämmelser rörande kvalifikationstid, åldersgränser och hälsotillståndsprövning — statens allmänna tjänstepensionsreglemente (SPR) tillämpas å ovannämnda personal. Därvid skall arbetstagare å ena sidan tillgodoföras den tjänstetid han uppnått enligt stadens bestämmelser på grund av kommunal tjänst, i den mån tiden icke ändock må tillgodoräknas enligt SPR, men å andra sidan ha att enligt vederbörlig statlig pensionsmyndighets närmare bestämmande antingen å statsverket överlåta honom tillkommande rätt till kommunal pensionsförmån eller ock för varje tid vidkännas minskning av den statliga pensionsförmånen med belopp motsvarande för samma tid utgående kommunal pensionsförmån grundad på tjänstetid som nyss sagts.

Arbetstagare, som vid övertagandet har mindre än fem år kvar till den levnadsålder, då han enligt den 31 december 1960 för honom gällande bestämmelser är berättigad att avgå med ålderspension, skall, ändock att han uppfyller villkoren för pensionsrätt enligt SPR, av staten tillförsäkras pensionsrätt enligt stadens bestämmelser. Som förutsättning härför skall dock gälla, att arbetstagaren före utgången av januari 1961 till vederbörlig statlig pensionsmyndighet anmäler sin önskan att kvarstå på stadens bestämmelser.

11 §.

Arbetstagares övergång i statlig tjänst till följd av detta avtal föranleder icke någon ändring i stadens åtaganden enligt en med änke- och pupillkassan för Göteborgs stads befattningshavare träffad och av Kungl. Maj:t den 10 december 1954 godkänd överenskommelse om stadens övertagande av kassans rörelse.

Av nämnda överenskommelse berörda arbetstagare är angivna i bifogad förteckning (bilaga 3).

Kostnad, som uppkommer på grund av dessa åtaganden, skall stanna å staden, i den mån icke annat överenskommes enligt stadgandet i 12 § nedan.

12 §.

Frågan om den ekonomiska samordningen i pensionshänseende beträffande de arbetstagare, som övergår från kommunal till statlig tjänst, skall regleras i överensstämmelse med de principer, som kan komma att fastställas efter förslag av den av Kungl. Maj:t den 30 juni 1959 beslutade utredningen rörande nytt finansieringssystem för SPA-pensioneringen och vissa därmed sammanhängande spørsmål. Skulle genom denna utredning någon generell lösning icke vinnas, skall parterna upptaga nya förhandlingar i ämnet.

Ann. Den i 11 § omnämnda bilagan har ej intagits i denna proposition.

Vid reglering av den ekonomiska samordningen enligt föregående stycke skall beaktas, att enligt det år 1948 mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Göteborgs stad ingångna avtalet angående samordnande av den medicinska högskolans i Göteborg bibliotek med Göteborgs stadsbibliotek staten skall svara för pensionskostnaderna för personalen vid förstnämnda bibliotek under tiden den 1 juli 1948—den 31 december 1960.

13 §.

Till bestridande av driftkostnaderna för biblioteket skall staden till staten lämna bidrag med följande belopp:

första året efter övertagandet	1 600 000	kronor;
andra » »	1 200 000	» ;
tredje » »	800 000	» ;
fjärde » »	400 000	» .

Bidragen skall gäldas halvårsvis i efterskott.

14 §.

Staten, som efter beslut av 1946 års riksdag lämnat staden bidrag till uppförande av nybyggnad för Göteborgs stadsbibliotek med ett belopp av 750 000 kronor, skall härutöver till staden utgiva 640 000 kronor såsom bidrag till uppkomna merkostnader för nybyggnaden. Sistnämnda belopp skall avräknas å stadens först förfallande driftbidrag enligt 13 §.

15 §.

Det år 1948 mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Göteborgs stad ingångna avtalet angående samordnande av den medicinska högskolans i Göteborg bibliotek med Göteborgs stadsbibliotek skall upphöra att gälla med utgången av år 1960.

Detta avtal är upprättat i två lika lydande exemplar, varav parterna tagit ett vardera.

Göteborg den 9 december 1959.

För kommissionen
K. Wulff

För stadens förhandlingsdelegerade
Ernst Jungen»

Kommissionen har lämnat i huvudsak följande kommentar till avtalsförslaget.

Enligt 15 § i avtalet upphör vid detsammes ikraftträdande den 1 januari 1961 förutnämnda 1948 års avtal att gälla. Givetvis påverkar detta icke stadens rätt att efter den 31 december 1960 i efterskott utfå ersättning av staten för stadens kostnader för avlöningar och pensioner till personal vid medicinska fakultetens bibliotek, i den mån dessa kostnader hänför sig till det upphävida avtalets giltighetstid. Beträffande pensionskostnaderna har särskilt stadgande upptagits i det nya avtalets 12 §.

Genom avtalet löses också frågan om statsbidrag till bestridande av merkostnader för nybyggnad för stadsbiblioteket. Vid 1946 års riksdags ställ-

ningstagande till framställningen om statligt bidrag till uppförande av biblioteket hade de totala kostnaderna beräknats till 2 130 000 kronor. De verkliga totalkostnaderna efter byggnadsföretagets fullbordande år 1954 kom att uppgå till 5 255 500 kronor. Göteborgs stadskollegium anhöll den 11 januari 1956 om anvisande av ytterligare statsbidrag med minst 1 440 500 kronor till bestridande av merkostnaderna för byggnaden. Med utgångspunkt från bland annat vad statskontoret anfört i sitt yttrande över framställningen har parterna enats om ett ytterligare bidrag från staten med 640 000 kronor (se 14 §).

Bestämmelsen i avtalets 9 § om att Kungl. Maj:ts godkännande kräves för att staten skall övertaga arbetstagare vid stadsbiblioteket, som anställs under tiden från avtalets undertecknande fram till tillträdesdagen, kan medföra vissa praktiska svårigheter. Vid sitt godtagande av detta villkor har stadens delegerade inför kommissionen framhållit önskvärdheten av att bestämmelsen tillämpas så, att den icke verkar hindrande för nödvändig nyrekrytering.

Såsom särskild bilaga till kommissionens skrivelse har överlämnats en av staden ombesörjd Utredning rörande det rättsliga förhållandet beträffande Göteborgs stadsbiblioteks donationer och fonder i samband med väckt fråga om bibliotekets övertagande av staten.¹ I anslutning till föreskriften i 7 §, att staden till staten överlåter till stadsbiblioteket hörande donationer och fonder, framhåller kommissionen, att av nämnda utredning framgår, att hinder för denna överlåtelse icke torde föreligga.

III. Utlåtanden

Statskontoret har för sin del intet att erinra mot godkännande av förevarande avtalsförslag.

Riksräkenskapsverket, som icke ingått på någon närmare prövning av avtalsförslagen angående överlåtelse av viss mark från Göteborgs stad till staten samt statens övertagande av Göteborgs stadsbibliotek, har — ur de synpunkter ämbetsverket har att företräda — icke något att erinra mot avtalsförslagen. De fastigheter, som skall överlätas till staten, torde enligt ämbetsverket lämpligen böra upptagas till redovisning å byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond. Åt byggnadsstyrelsen torde böra uppdragas att inkomma med förslag till värden.

Medicinalstyrelsen anför beträffande avtalsförslaget angående Göteborgs stads övertagande av Föreningens för Bistånd åt Vanföra i Göteborg ortopediska klinik bland annat följande.

Bestämmelserna i 3 § reglerar brandförsäkringsfrågan och därmed sammanhängande spörsmål. Därvid synes ett förtydligande böra göras av innebörd, att, i och med att staden uppbär eventuell brandskadeersättning, sta-

¹ Ej intagen i denna proposition.

den också skall vara skyldig att iståndsätta ortopediska kliniken. I 4 § behandlas stadens nyttjanderätt till och bidrag till underhållskostnader för viss utfartsväg. Därvid har staden avsetts skola bidraga till underhållskostnaderna efter utnyttjandegraden. Så som avtalet är skrivet på denna punkt kan konsekvenserna bliva, att komplicerade årliga beräkningar måste utgöra grunden för fastställande av stadens bidrag. Enligt medicinalstyrelsens mening borde från början en fixerad procentuell årlig andel beräknad med hänsyn till anstaltens hittillsvarande erfarenhet av fördelningen av transporterna till och från å ena sidan ortopediska kliniken och å andra sidan vanförestaltens övriga avdelningar framräknas. Beräkningen torde därvid kunna göras på de tre senaste åren och härav konstrueras det medeltal, som skall omvandlas till stadens procentuella andel. I avtalet har icke i annan mån än vad ovan sagts reglerats frågan om fördelningen av vissa kostnader, som torde få anses som gemensamma och beträffande vilka överläggningar sedermera bör äga rum mellan parterna. Styrelsen åsyftar närmast kostnadsfördelningen beträffande elektricitet, telefon, värme och vatten samt utspisningskostnader. Enligt medicinalstyrelsens mening synes frågan om i vilken ordning de ekonomiska mellanhavandena mellan staten och staden till följd av stadens övertagande av ortopediska kliniken skall lösas, böra klarläggas i samband med avtalets fastställande.

Byggnadsstyrelsen, som anlägger vissa synpunkter i anslutning till avtalsförslaget rörande överlåtelse av viss mark från Göteborgs stad till staten, har intet att erinra mot övriga avtalsförslag.

Universitetskanslern, som infordrat yttranden av de medicinska och filosofiska fakulteterna i Göteborg samt av rektorsämbetet vid Göteborgs universitet, finner det samlade förhandlingsresultatet godtagbart ur statens synpunkt och tillstyrker därför föreliggande avtalsförslag. Härutöver anför kanslern bland annat följande.

Enligt 3 § 1 mom. förslaget till avtal angående fortsatt upplåtelse av Göteborgs stads sjukhus för medicinsk undervisning och forskning skall byggnadsbidrag bland annat utgå för ombyggnads-, ändrings- och förbättringsarbeten å byggnad eller byggnadsdel vid Sahlgrenska sjukhuset, vilken »användes för undervisnings- och forskningsändamål, i den mån arbetena ej är att hänföra till årligt underhåll». Denna formulering ger närmast vid handen, att här avsett byggnadsbidrag endast skall utgå, om byggnaden eller byggnadsdelen faktiskt användes för undervisnings- eller forskningsändamål. Kanslern förutsätter emellertid, att avsikten varit, att dylikt byggnadsbidrag skall utgå, om byggnaden eller byggnadsdelen enligt avtalet upplåtits för undervisnings- eller forskningsändamål, även om byggnadsarbetena icke berör byggnadsdel, som utnyttjas för undervisning eller forskning.

Justitiekanslersämbetet har ej något att erinra mot förslaget till avtal om statens övertagande av Göteborgs stadsbibliotek, i vad avser avtal angående statens övertagande av stadsbibliotekets donationer och fonder. Ämbetet anser, att det möjligen kan vara påkallat med någon jämkning av de för donationerna gällande bestämmelserna för att vinna en när-

mare anpassning till de ändrade förhållanden som inträder om biblioteket övertages av staten. Fråga härom lär emellertid enligt ämbetet kunna upptagas senare i lämpligt sammanhang.

Riksbibliotekarien finner icke någon anledning föreligga till erinran mot förslaget till avtal om statens övertagande av Göteborgs stadsbibliotek.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har icke funnit anledning till erinran mot de framlagda avtalsförslagen.

IV. Departementschefen

Det av förhandlingskommissionen framlagda avtalskomplexet berörande Göteborgs universitet utgör enligt vad kommissionen uppgivit ett sammanhängande helt, vilket innebär, att kommissionen och Göteborgs stads delegerade som förutsättning för giltigheten av vart och ett av de preliminära avtalen uppställt det villkoret, att samtliga avtal godkännes. Vid förhandlingar av detta slag, då parterna har att söka nå en godtagbar överenskommelse i sinsemellan skilda frågor, synes ett dylikt villkor, som kan innebära betydande eftergifter i det enskilda fallet, utgöra en nödvändig förutsättning för att ett samlat förhandlingsresultat skall kunna uppnås. I förevarande fall gäller det således att bedöma, om de träffade preliminära avtalen innebär sådana fördelar för staten, att dessa totalt sett överväger gjorda eftergifter, eller huruvida den omständigheten, att förhandlingarna i berörda frågor över huvud taget kunnat föras i hamn, måste tillmätas så stor vikt för de intressen staten har att tillvarataga, att avtalskomplexet, trots att det för staten från ekonomisk synpunkt framstår såsom mindre gynnsamt, likväl bör godtagas. Med denna utgångspunkt ämnar jag först redovisa mitt eget ställningstagande till kommissionens förslag, varefter jag övergår till att diskutera vissa punkter i avtalen, beträffande vilka remissmyndigheterna framställt erinringar eller av annan orsak anledning föreligger till särskilt uttalande från min sida.

Avtalet angående fortsatt upplåtelse av stadens sjukhus för medicinsk undervisning och forskning innebär, att statens bidrag till ifrågavarande sjukhus i fortsättningen kommer att bli av betydligt större omfattning än hittills. Det hittillsvarande avtalet med Göteborgs stad har otvivelaktigt varit förhållandevis förmånligt för staten. Såsom förhandlingskommissionen framhållit måste de ekonomiska villkor, som staden vid ingåendet av 1948 års avtal betingat sig för sin medverkan, antagas ha spelat en betydande roll vid statens ställningstagande till frågan om förläggande av en medicinsk högskola till Göteborg. Det kunde därför med fog från statens sida hävdas, att den fortsatta samverkan borde ske på villkor, som icke i alltför hög grad skilde sig från de ursprungliga. Mot bakgrunden härav framstår onekligen förhandlingsresultatet i

denna del såsom mindre gynnsamt för staten. Emellertid måste enligt min mening en annan viktig synpunkt, nämligen spørgsmålet om enhetligare avtalsbestämmelser inom förevarande område, beaktas vid bedömningen av den föreliggande frågan.

Hittills gällande regler för statens bidrag till anläggnings- och driftkostnader vid landets kommunala undervisningssjukhus har företett sinsemellan stora olikheter, vilka knappast varit sakligt grundade. Detta har givetvis medfört betydande olägenheter. Under senare tid har därför vid ingående av nya avtal eftersträvt att få till stånd en reglering av denna bidragsgivning efter enhetligare principer. Det av förhandlingskommissionen nu framlagda avtalsförslaget, som på väsentliga punkter överensstämmer med motsvarande bestämmelser i avtalen om upplåtelse för undervisning och forskning av Sabbatsbergs sjukhus i Stockholm och Malmö allmänna sjukhus utgör ett stort steg i denna riktning. Mot bakgrunden härav och då de i föreliggande avtalsförslag intagna villkoren i stort sett måste anses vara i och för sig skäligen, kan det för staten i ekonomiskt hänseende mindre gynnsamma utfallet av en jämförelse med 1948 års avtal icke tillmätas avgörande betydelse. Trots vissa betänkligheter på en del punkter — den till stadens förmån vidtagna ändringen i gällande maximeringsregel vid beräkningen av det statliga driftbidraget synes mig således isolerat sett föga motiverad — anser jag föreliggande avtalsförslag, med hänsyn till vad jag förut anfört, vara ur statens synpunkt godtagbart.

Genom avtalet rörande överlåtelse av mark i Göteborg för högre undervisning och forskning har dels tryggats statens innehav av det tomtområde, på vilket staten uppfört institutionsbyggnader för vissa till medicinska fakulteten hörande teoretiska ämnen, dels skapats större rörelsefrihet för staten i avseende å de där uppförda byggnadernas användning. Enligt 1948 års avtal är statens rätt att utnyttja det ifrågavarande, av staden upplåtna tomtutrymmet såtillvida begränsad, att staten äger rätt att nyttja området i fråga, endast så länge medicinsk undervisningsverksamhet bedrivs inom därå uppförd byggnad. Härtill kommer att för upplåtelse av förevarande slag gäller en i lag stadgad tidsbegränsning av 50 år.

Förslaget innebär bland annat, att staden utan ersättning till staten överlåter ifrågavarande tomtområde på det villkoret, att därå nu befintliga eller framdeles uppförda byggnader användes antingen såsom lokaler för teoretiska institutioner vid medicinska fakulteten eller för annat universitetets behov eller ock, efter särskild överenskommelse, eljest för högre undervisning och forskning. Det förhållandet att tomtområdet jämte därå uppförda byggnader utan ersättning återgår till staden, därest staten inte längre använder detsamma i enlighet med nyss angivna villkor, synes visserligen innebära en från statens synpunkt icke helt tillfredsställande avvägning av parternas rättigheter och skyldigheter i det tänkta fallet. Från-

varon av lösenskyldighet för staden med avseende å byggnaderna kan emellertid med hänsyn till den förhållandevis stora rörelsefrihet, som tillförsäkrats staten, och mot bakgrunden av vad som för närvarande gäller på området, icke tillmätas någon avgörande betydelse, utan får avtalet enligt min mening anses i stort sett innefatta en för statens del förmånlig lösning av förevarande spörsmål.

Överenskommelsen om tillämpningen i vissa delar av 1948 års avtal innebär i främsta rummet ett klarläggande av vissa problem avseende beräkningen av statens bidrag till dels kostnaderna för uppförande av Sahlgrenska sjukhusets centralkomplex, dels pensionskostnaderna vid stadens ifrågavarande sjukhus, beträffande vilka hittills gällande avtal och överenskommelser icke ger ett uttömmande svar. Vad man härvidlag överenskommit innebär icke något avsteg från gällande huvudprinciper och får därför ur statens synpunkt anses godtagbart. Ej heller mot överenskommelsen i övrigt har jag funnit anledning till erinran.

Frågan om stadens övertagande av den Föreningen för Bistånd åt Vanföra i Göteborg tillhöriga ortopediska kliniken har sedan lång tid varit föremål för förhandlingar. Att en överenskommelse i frågan nu kunnat träffas måste ur den medicinska undervisningens och forskningens synvinkel hälsas med tillfredsställelse, då enligt i berörda avtalsförslag angivna villkor förutsättningar för tillkomsten av en fullgod dylik klinik kan anses ha tillskapats.

Avtalet angående statens övertagande av Göteborgs stadsbibliotek innebär bland annat, att staten vid tillträdet den 1 januari 1961 i sin tjänst övertager de arbetstagare, som vid utgången av år 1960 fortfarande innehar anställning vid stadsbiblioteket. Jämväl övriga kostnader för bibliotekets verksamhet kommer från och med den 1 januari 1961 att åvila staten. Å andra sidan överläter staden till staten utan ersättning viss mark jämte därå uppförd biblioteksbyggnad. Tillika överläter staden samtliga till stadsbiblioteket hörande inventarier och boksamlingar ävensom vissa donationer och fonder. Vidare skall staten under 10 år för bibliotekets behov utan ersättning få utnyttja vissa delar av den gamla biblioteksbyggnaden. Till bestridande av driftkostnaderna för biblioteket skall staden härjämte under en fyraårsperiod till staten lämna bidrag med sammanlagt 4 miljoner kronor. Genom avtalet löses också frågan om statsbidrag till bestridande av vissa merkostnader för nybyggnad för stadsbiblioteket.

I förevarande sammanhang torde böra erinras om att Göteborgs stadsbibliotek bildades i samband med upprättande av Göteborgs högskola. Vid uppbyggandet av bibliotekets bokbestånd har huvudsyftet bland annat varit att tillgodose forskare och studerande vid Göteborgs högskola respektive Göteborgs universitets filosofiska fakultet. Från och med den 1 juli 1948 har stadsbiblioteket dessutom utvidgats med en medicinsk sektion,

vars uppgift i första hand är att tjänstgöra som medicinska fakultetens bibliotek. Stadsbiblioteket ställde från början sina boksamlingar till förfogande för denna sektion, som i övrigt helt bekostas av statsverket.

Av det anförda torde framgå, att stadsbiblioteket med sina båda sektioner (den allmänna och den medicinska) numera i praktiken fungerar som universitetsbibliotek. Med den fortgående utbyggnaden av universitetet och den starka ökningen av studentantalet har stadsbibliotekets betydelse som universitetsbibliotek framträtt alltmera. Då staten svarar för kostnaderna för den högre utbildningen, bör staten nu jämväl åtaga sig kostnaderna för den biblioteksservice, som behövs såväl för denna utbildning som för forskningen. Med hänsyn till det anförda anser jag förevarande avtal vara från statens synpunkt godtagbart.

Jag upptager härefter till behandling vissa föreskrifter i några av de i avtalskomplexet ingående avtalen.

Enligt 3 § 1 mom. avtalet angående fortsatt upplåtelse av stadens sjukhus för medicinsk undervisning och forskning skall byggnadsbidrag bland annat utgå för ombyggnads-, ändrings- och förbättringsarbeten å byggnad eller byggnadsdel vid Sahlgrenska sjukhuset, vilken användes för undervisnings- och forskningsändamål, i den mån arbetena ej är att hänföra till årligt underhåll. Universitetskanslern har framhållit, att denna formulering möjligen kan ge upphov till vissa tolkningssvårigheter. Det väsentliga i detta sammanhang måste dock vara, huruvida byggnaden eller byggnadsdelen i fråga disponeras av en klinik eller avdelning, vilken enligt avtalet upplåtits för undervisning och forskning. Om och i den mån så skett, skall staten givetvis erlagga bidrag till kostnaderna för ombyggnads-, ändrings- och förbättringsarbeten, oavsett vilka av klinikens eller avdelningens utrymmen dessa berör. Denna tolkning av avtalsrummet, som torde överensstämma med den av kanslern givna, är uppenbarligen den av förhandlingsparterna avsedda.

I 3 § 3 mom. sagda avtal föreskrives, att i 1 och 2 mom. omnämnda byggnads- och utrustningsbidrag skall utgå även för gemensam anläggning, som betjänar — förutom annan institution — klinik, avdelning m. m. vid Sahlgrenska sjukhuset, där undervisning och forskning bedrivs, men därvid beräknas på endast den del av kostnaderna, som med hänsyn till utnyttjandegraden kan anses skäligen belöpa på kliniken etc. Av avtalstexten framgår enligt min mening otvetydigt, att med byggnadsbidrag enligt förevarande avtalsrum endast avses bidrag för byggnad eller byggnadsdel. För gemensamma anläggningar i form av vägar eller annan yttre planering skall således statsbidrag icke utgå. Jag anser mig särskilt böra understryka detta, eftersom stadens sjukvårdsstyrelse enligt vad jag erfarit under åberopande av avtalets bestämmelser gjort framställning om erhållande av dylikt bidrag för iordningställande av parkeringsplatser, vilken

typ av anläggning icke kan anses utgöra byggnad eller byggnadsdel. Föreskriften att statsbidrag endast skall utgå för den del av kostnaderna för gemensam anläggning, som med hänsyn till utnyttjandegraden kan anses skäligen belöpa på vederbörande klinik etc., måste bygga på den förutsättningen, att respektive huvudmän å ömse håll eftersträvar att gemensamt finna ett objektivi t riktigt mått på utnyttjandegradens omfattning. I annat fall kommer denna avtalspunkt framdeles att kunna ge upphov till åtskilliga tvister mellan parterna, vilket givetvis i möjligaste mån bör undvikas.

I 6 § stadgas, att den dagkostnad, som skall läggas till grund för beräkningen av statens driftbidrag, icke må överstiga medeldagkostnaden för samma år vid rikets undervisningssjukhus. Med uttrycket »rikets undervisningssjukhus» har förhandlingsparterna enligt vad jag under hand inhämtat avsett karolinska sjukhuset, serafimerlasarettet, akademiska sjukhuset i Uppsala, Göteborgs stads för undervisningsändamål upplåtna sjukvårdsinrättningar, Malmö allmänna sjukhus, Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund samt lasarettet i Umeå. För egen del ansluter jag mig till denna tolkning av ifrågavarande uttryck. Vid beräkningen av medeldagkostnaden vid dessa sjukhus torde vidare böra upptagas — i fråga om Göteborgs stads för undervisningsändamål upplåtna sjukvårdsinrättningar, Malmö allmänna sjukhus, Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund samt lasarettet i Umeå — medeldagkostnaden för det aktuella kalenderåret, samt — i fråga om karolinska sjukhuset, serafimerlasarettet och akademiska sjukhuset i Uppsala — medeldagkostnaden för det budgetår, som utgått under nyssnämnda kalenderår.

9 § i omförmälda avtal innehåller bestämmelser om samråd i byggnads- och utrustningsfrågor mellan stadens sjukvårdsstyrelse och vederbörande akademiska myndigheter, varjämte föreskrives, att ritningar och utrustningsförslag skall godkännas i den ordning Kungl. Maj:t bestämmer. Jag vill i anslutning härtill framhålla, att man vid de kommunala undervisningssjukhusen regelmässigt rör sig med byggnadsföretag, som kräver betydande investeringar och att man samtidigt måste räkna med att anläggningarna skall fungera under lång tid efter sin tillkomst. Hänsyn bör därför vid byggnadsprogrammets fastställande tagas icke blott till sjukvårdens aktuella läge och krav utan jämväl, så långt det är möjligt, till den framtida sannolika utvecklingen. Det är å andra sidan lika viktigt att övervaka, att statens kostnader icke ökas på grund av en onödigt vidlyftig eller i övrigt exklusiv planlösning. Om man från statens sida vill åstadkomma ett moment av ekonomisk granskning med möjlighet att påverka utformningen av förekommande byggnadsföretag, måste granskningen sättas in redan i första ledet, d. v. s. då byggnadsprogrammet uppgöres. Väntar man till en senare tidpunkt, kan man med hänsyn till redan i programarbetet nedlagda kostnader eller på grund av tidsnöd tvingas att i stats-

bidragshänseende acceptera ett byggnadsföretag, som vid närmare granskning kan visa sig mindre väl genomtänkt. Det nu sagda understryker enligt min mening angelägenheten av att staten beredes möjlighet att på ett tidigt stadium medverka i arbetet med upprättande av byggnadsprogram och utrustningsförslag vid de kommunala undervisningssjukhusen. Formerna för hur en sådan medverkan från statens sida för framtiden skall tryggas är för närvarande föremål för överväganden inom ecklesiastik- och inrikesdepartementen.

Chefen för inrikesdepartementet kommer senare denna dag att i proposition angående vissa anslag till universitetssjukhusen m. m. vid anmälan av fråga om bidrag till vissa Göteborgs stad tillhöriga sjukhus framlägga förslag beträffande den medelsanvisning för nästa budgetår, som erfordras till följd av ett godkännande av *dels* avtalet om fortsatt upplåtelse av stadens sjukhus för medicinsk undervisning och forskning *dels* överenskommelsen om tillämpningen i vissa delar av 1948 års avtal.

Vad gäller avtalet angående överlåtelse av vanförestaltens i Göteborg ortopediska klinik har medicinalstyrelsen ansett det böra föreskrivas, att staden skall vara skyldig att iståndssätta kliniken vid eventuell brandskada. Sådan skyldighet torde emellertid föreligga redan därigenom att kliniken upplåtits för undervisning. Vidare har styrelsen befarat svårigheter vid beräkningen av den ersättning, som staden enligt 4 § avtalet har att erlægga för att utnyttja viss utfartsväg. Jag utgår från att stadens sjukvårdsstyrelse och anstaltsstyrelsen skall kunna överenskomma om en lämplig norm för regleringen av de mindre belopp, som här kan ifrågakomma. Därjämte har medicinalstyrelsen ifrågasatt klarläggande av ordningen för reglering av vissa enligt styrelsens mening gemensamma kostnader för värme, elektricitet m. m. Då kostnader av gemensam natur för den ortopediska kliniken och vanförestalten icke torde uppkomma annat än möjligen övergångsvis, föranleder styrelsens anmärkning endast det uttalandet från min sida, att jag förutsätter att vanförestaltens behov av värme och elektrisk kraft — som för närvarande tillhandahålles av Sahlgrenska sjukhuset — även framdeles så långt det är möjligt tillgodoses i samma ordning.

Genom det nu träffade avtalet — som utgör ett led i förverkligandet av det i propositionen 1955:135 förutsatta överförandet av vanförestaltens ortopediska kliniker till de kommunala sjukvårdshuvudmännens regi — reses vissa organisatoriska spørsmål förbundna med den återstående delen av vanförestalten, nämligen yrkesskolorna med tillhörande elevinternat. Dessa spørsmål torde få redovisas i nästa års statsverksproposition i samband med anmälan under elfte huvudtiteln av medelsbehovet för bidrag till vanförestalterna m. m.

Jag kommer senare denna dag att i proposition angående anslag för budgetåret 1960/61 till universitetet i Göteborg vid anmälan av frågor om

anslag till avlöningar, till omkostnader, till materiel m. m. samt till bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket framlägga förslag om den medelsanvisning för nästa budgetår, som erfordras till följd av ett godkännande av avtalet angående statens övertagande av Göteborgs stadsbibliotek.

Sammanfattningsvis anser jag mig kunna konstatera, att förevarande avtal tillsammantagna är godtagbara. En överenskommelse som den här ifrågavarande förutsätter självfallet — såsom jag redan inledningsvis framhållit — att båda förhandlingsparterna är villiga till vissa eftergifter. Med hänsyn till statens utgångsläge vid förhandlingarna synes finnas skäl för det omdömet, att förhandlingskommissionen så långt möjligt tillvaratagit statens intressen och att förhandlingsresultatet i dess helhet för statens del får anses vara tillfredsställande.

Jag förordar alltså, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att med Göteborgs stad och föreningen träffa avtal och överenskommelse i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag här förordat. Skulle smärre jämkningar av eller tillägg till avtalsbestämmelserna senare erfordras, förutsätter jag, att riksdagens samtycke därtill icke skall behöva inhämtas.

Under återopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag i det föregående förordat sluta avtal med Göteborgs stad angående fortsatt upplåtelse av stadens sjukhus för medicinsk undervisning och forskning;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag i det föregående förordat sluta avtal med Göteborgs stad rörande överlåtelse av mark i Göteborg för högre undervisning och forskning;

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag i det föregående förordat träffa överenskommelse med Göteborgs stad om tillämpningen i vissa delar av 1948 års avtal angående anordnande av en medicinsk högskola i Göteborg, m. m.;

d) bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag i det föregående förordat sluta avtal med Föreningen för Bistånd åt Vanföra i Göteborg samt Göteborgs stad angående stadens övertagande av föreningens ortopediska klinik;

e) bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag i det föregående förordat sluta avtal med Göteborgs stad angående statens övertagande av Göteborgs stadsbibliotek.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Lars Lindén

I N N E H Å L L

	Sid.
I. Inledning	2
II. Förhandlingskommissionens förslag	3
1. Avtal angående fortsatt upplåtelse av Göteborgs stads sjukhus för medicinsk undervisning och forskning	3
2. Avtal rörande överlåtelse av viss mark från Göteborgs stad till staten	14
3. Överenskommelse om tillämpning i vissa delar av 1948 års avtal angående anordnande av en medicinsk högskola i Göteborg, m. m.	17
4. Avtal angående Göteborgs stads övertagande av Föreningens för Bistånd åt Vanföra i Göteborg ortopediska klinik	20
5. Avtal om statens övertagande av Göteborgs stadsbibliotek ..	24
III. Utlåtanden	31
IV. Departementschefen	33
